

magyar **műhely** 184

magyar műhely 184

Művészeti folyóirat

www.magyar-muhely.hu

TARTALOM

Szelley Lellé: Most	1	■		
Magén István: A felirat	2			
Kurdy Fehér János: Privát leülés	6		Balogh Dávid: A hús vége és a test feladata	44
Kurdy Fehér János: Útmutatók a privát leüléshez [Imádlak Tom Ford]	13	■		
Kecskés Péter: Petőcz suite	17			
1968			Péter Szabina: Transzparens portrék, szimultán jelentések	49
Párizs	20		MMG	
Jan Palach beszélgetése a doktornővel	22			
Tolnai Ottó: Jan Palach	24		Smiló Dávid: Budapest Pixel. Szabó Kristóf kiállítása	51
Miroslav Holub: Jan Palack Prágája	26		Miltényi Tibor: Nagy Zopán fotómisztikuma	53
Szombathy Bálint: 1968, Vihar előtt	27		Szlaukó László: Neworwell	55
140 ÉVE SZÜLETETT KAZIMIR MALEVICS...				
Bada Dada	30	■		
Koller Renáta: Malevics az út mentén	31		Híreink	57
Róczei György: Malevics-megközelítések	38		Munkatársaink	58

Megjelenik a Nemzeti Kulturális Alap, a Nemzeti Együttműködési Alap és a FENYŐ-KHT KFT. támogatásával

SZELLEY LELLÉ

Most

Most

Lépek

Be

Oda

Ahol

Kívül

Állok

MAGÉN ISTVÁN

A felirat

A sor a bejárati ajtótól a kijárati ajtóig tartott. Apró tömbök szakadtak le róla. Ezek valószínűleg a katonák voltak, mert tompa pufogás hallatszott, mint amikor a testek beleragadnak valamibe. A mindent kitöltő tömeg ilyenkor felbolydult, sok tekintetben felzaklató kaland volt ez. A rendezők rovátkákat húztak a sorban állók közé, vastag krétával keresztet rajzoltak a hátukra. Előfordult, hogy olyan pofonokat adtak, hogy a lendület átvitte az illetőt az utca egyik oldaláról a másikra. Az egyik ilyen sor egyszerű deszkával vette magát körül. Körüdeszkázták magukat, mintha neveltetésük így követelte volna meg. A deszkák között elfilozofálhattak. Ezekre a vitatkozókra általában az volt a jellemző, hogy csiszolatlanok voltak és következtelenek, és istállóknak, vécékben, csatornáknak kerestek munkát. Az sem számított, hogy az újabb és újabb vendégek egy része kifelé repült az épületből, más része meg befelé. Nem hiányzott senkinek senki ebben az elszigeteltségben. Csak a kutyája némelyeknek. Az összezsúfolódtak emberek éhesek voltak, és nem tudták az ennilót a táskájukból előhúzni. Egymás mellett, egymás fölött, egymás alatt lapultak. Rájuk szakadt a tető a fatörzsekkel együtt. Kalandfilmekben látható ilyen. A vihar visszajött, és megmutatta, milyen tartalékokkal rendelkezik. Elsodorta, ami laza volt. Elsodorta a kapu szárnyait, a cigarettázókat, a kapcsolódási pontokat, mindent. Egyik oldalról a másikra hömpölygött az ár. Az emberek megtették, ami lehetséges. Megtalálták azokat az azonosságokat, ami egyesítette őket. Összefogtak, mert mindenki félt. Nem volt más bátorságuk, mint a tettetés.

Somfai a felszólításra várt. Azokra várt, akik majd sajátos közelségből ismerkednek vele. A tető alatt sokan megkapaszkodtak, és különös távlatból nézték egymást. Odafent beteljesedett a gyengéd találkozás. Lógtak, mint a denevérek, és nem beszéltek semmiről. A lógástól dudor keletkezett a hátukon, a hasukon meg sötétlő bemélyedés. Az éhség már régóta zavarta őket. Több hivatalos közegen túl, de a látótávolságon belül, ahol már csak riasztó és ismeretlen tárgyakra ütközik az ember, katonák látszottak. Messziről csúnyák voltak, közléről szépek, de voltak közöttük derűsek is, meg kedvetlenek is. Egy huszonhárom éves katona egy adott pillanatban a vállához emelte a puskáját, és lőtt. - Jobban is célozhattam volna - morogta. A sorban állók közül valakinek fennakadt a golyó a zápfogán. Egy árulkodó, kíváncsi kérdés el nem hangzott. Pedig fortyogott a zsongás; mindenféle sikolyok, női hangok, meg nevetések. Több élő, eleven hang. Somfainak arra kellett gondolnia, hogy az emberek megköszönik istenüknek, hogy sorba állhatnak, és várakozhatnak.

Sokan úgy gondolták, hogy szerelmeskedni kellene az éhezés pillanatában. Még visszatartották magukat, még húzták egy darabig, mások viszont kanyargós mozdulatokkal már átölelték egymást. A lélek egy futó szorongás kíséretében érzekelte a testet.

Somfai valami furcsa öncsalással bámulta a mellette lapuló, hozzá nyomódó nőt. A régiak közül való volt, az anyja korosztálya, kissé túlrett nőiességgel. Somfai gyorsan és lelkesen az arcába nézett. Fiatalnak látszott, akár csak az anyja, de kötelességszerű fiatalsága mégis múlónak tűnt. A nő nevetése elrémisztette. A hangja tiszta és száraz volt ugyan, de irgalommentes. Meglepetést okoztak arcának összesimuló síkjai. Valamit mondott, amit a körben állók is jól hallottak. Somfai megrémült. Szavai helyreigazíthatatlan tévedéseket tartalmaztak. Menetrendszerű pontossággal keltette fel Somfai kagylóba zárt férfiúi érzéseit. Arcával súrolta az arcát. Ajkával kissé megmasszírozta az ajkát. Ez olyan volt, mint egy próba. Élvezhetetlen energiáinak próbatétele.

*

Odakint már alkonyodott, és a munkakeresők csak úgy jöttek és jöttek. Az asztaloknál bediktálták a nevüket és a kódszámukat. Az asztaloknál többnyire nők ültek, fejük, nyakuk, válluk mozdulatlan volt, csak a szemük mozgott különösen, mintha álmodnának. Nadrágot viseltek, és kemény elszántságot mutattak. Az asztaloknál ültek férfiak is. Unalmasan tekintettek maguk elé. Az egyik egy farkas fejét tartotta a szájában. A fej kemény volt, és fátylas kalapot viselt. „Jól van, jól van”, mondta a fej a férfinak, aki csökönyös hangon magyarázott. Somfai arra gondolt, hogy feljelenti, amiért megfélemlíti az embereket. Más férfiak beszéd közben elszunnyadtak. Makacs, mély álomban folytatták ügyfeleikkel a csevegést. Fejüket ide-oda forgatták, hogy lássák a véletlenek összejátszása által kialakult hatást. Zsömléhez hasonlatos arcukon kiszolgáltatottság látszott. Bólogattak, néha köptek, abban a hiszemben, hogy jól végzik a feladatukat. Voltak közöttük olyanok is, akik a kabátjuknál fogva felakasztották magukat. Egy nő felsikoltott, mikor meglátta az egyik fogason vergődő férfit. A csendes jeleneteket szerette. Megkérte a körülötte állókat, hogy ültessék be egy cserépbe, és egyensúlyozzák ki a cserepet, hogy az fel ne borulhasson.

Somfai nem szerette az „Állásbörze” feliratot a falon. Érezte az orrában a felirat sajátos, bűdös, gombás aromáját. Arra gondolt, hogy érezte már ezt a különös, minden szándéktól mentes illatot. Ha odamászik, gondolta és szétharapdálja a betűket, aztán felmutatja a szétrágott, szétcincált feliratot a fogai között, mindenki örülni fog. Csak azért nem teszi, - gondolta, - mert nem akar belebonyolódni saját mozdulatainak sutaságába. De ettől függetlenül, - morogta magában, - nagyon tanulságos lenne, minden keménykedés nélkül letépni ezt a szart. Nem értette, hogy tulajdonképpen miért is haragszik arra a feliratra, amit selyemből, brokátból és bársonyból varrtak össze.

Időnként, bizonyos kellemetlenséget vállalva, lenyúlt, közben biccentett a fejével, mintha köszönné valakinek, esetleg a nőnek, aki mellette szorong. Megérintette a hozzá simuló női testet. Kisebb izgalmat érzett, de azt gondolta, hogy az igazán erős izgalom még várat magára. Büntetésnek érezte volna, ha ilyen körülmények között kellene magáévá tenni egy nőt, aki ráadásul az anyja korosztálya. Mindkettőjüknek büntetés lenne. Szorongott, de átmosódott az arcán valami derű. Úgy nézett rá nagy szemével az asszony, mintha azt akarná vizsgálni, miként reagál a közelségére. Érezte, hogy az élete, nem tudni miért, ennek az asszonynak a kezében van, mert az már megtette azt a bizonyos lépést: közeledett felé. Hálából, mintha önmagából kicsikarta volna, valami kibuggyant a szeméből. Egy könnycsepp is bocsánatkérés lehet, melyet az emberek gyorsan letörölnek. - gondolta Somfai. Az emberek szövetkeznek, sávokban rendeződnek, azt kutatják, ki volt előbb. Büntetik egymást, mert élnek. Botladoznak egymás előtt. Elbújnak,

és kinevetik egymást. A nevetés olyan, mint egy halom ruha. Egy ismeretlen rítus. Vihognak, mert nem tudják abbahagyni. Az emberek jelzéseket adtak le a viharban nevetés közben, és megbarátkoztak a gondolattal, hogy véglegesen elveszíthetik egymást.

A felirat tündökölt a falon. Tulajdonképpen arról szólt, hogy az álláskereső nyugodtan mutogathatnának egymásra, ha akarnának, káromolhatnak is egymást minden következmény nélkül. A felirat kizárólagosságot követelt. Lehetetlen volt visszavonni. Szeme volt és pislogott. Egyébként mozdulatlanul pihent a falon. Naiv ártatlansággal füttyült. Jelenlétét inkább csak azok vették észre, akik túlságosan vágyódtak utána. Valamiféle magyarázat kellene, gondolta Somfai, ami mindig hiányzik, ami belső ujjongást gerjeszt. Elővette a noteszét, és ezt firkálta bele: „Az etikai és az esztétikai elvek összemosódnak. A cselekvés különböző fázisai átmeneti viszonyban vannak. A jó stratégiák megsokszorozzák az erőt.”

*

Somfai keresett valakit, akihez egy szót sem kell szólani. Nem akarta elmondani, hogy reszketés nélkül nem lehet élni. Habár az is igaz, gondolta, hogy ezt mindenkinek meg kellene ismernie. Ahhoz, hogy némán utálhassuk egymást, vissza kell tartanunk a lélegzetünket. A lélegzet pedig felemel minket, és kábaságban tart. A lélegzet a fény felé tartja az embert, mint valami tárgyat. Nem egyéb, mint búcsú a fájdalomtól – gondolta Somfai.

Ezen a napos szeptemberi délelőttön, amikor százhusz kilométeres sebességgel fúj a szél, szorgalmas és jóra való kamasz akart lenni. A vihar úgy helyezkedett el előtte és mögötte, mint egy meztelen nő. Ez a nő fortlyogott a szerelemtől. Mozdulatlanra dermedve ijesztő volt. Mandulavágású szemének színe megegyezett a bőrének színével. Somfai odahajolt a füléhez és halkán megkérdezte: „Mi lenne, ha megölném?”

Somfainak az egy helyben állástól begörccsölt a gerince, pedig szétvetett lábbal támasztotta ki magát. Amikor tolakodott, az volt a legfeltűnőbb benne, hogy fénylett a homloka. Átvette magát egy asztalon, meg még egy asztalon. Következtek a ponyvák meg a félrehajtott takarók, meg az iratcsomagok, melyek a padlón heverték. Jól látható volt, hogy valakit összeverték. Somfai nem fordult el, és nem is nevetett. Megmerevedett a tekintete. Nem értette, hogy mire gondol. Arra gondol-e, hogy valakik folytatni akarják a gyilkolást? Megrémült, sírt, mert attól félt, hogy neki is gyilkolnia kell. A falba bevert szögek is arról tanúskodtak, hogy egyesek azt hiszik, hogy ez a tömeg teljességgel az övék. A felirat a falon egyre olvashatatlannabbá vált. A betűi összezsugorodtak. Önpusztító módon visszaéltek az emberek szociális helyzetével, melynek korlátozott céljai voltak, meg testi gyönyörbe süllyedő viszonzatlan álmái. A betűi szétestek, elfolytak, lecsöpögtek, nem lehetett eldönteni mi a szándékuk.

Az asztaloknál ülők árulták a portékáikat. Mindenki az anyanyelvének megfelelően kiabált. Somfai rugalmasan és könnyedén mozdulni akart. Kinyújtotta volna a kezét, és megragadta volna valakinek az arcát. Megtalálta volna az arc gondozott parkjának közepét, és kicsit elüldögélt volna. Valami primitív mondat kíséretében eltöprengett volna. Felhúzott térdel összegömbölyödött volna, mint valamikor anyukája méhében tette. Úszkált volna a magzatvízben, innen át a túlsó partra, meg vissza, meg játszott volna labdajátékokat. Valamilyen jelre kinyílt volna az anyaméh, és ő kimászott volna belőle. Vizesen és véresen, de tekintélyes számú történelmi bizonyítékkal.

4

Meg kéne tanulni, hogyan kell visszamászni. – gondolta Somfai. Az anyja még szép, még erős, még a combja izmos. Ki kellene használni a lehetőséget – gondolta. Bízott a vihar erőszakosságában. De az ember, valamilyen jelre mindig okosabb önmagánál. Ráadásul kellemetlen is, mert gyilkolni akar, gondolta.

*

A felirat mozogni kezdett. Valamit el akart veszíteni. Talán egy-két betűt. Somfai szenvedélyesen szervezkedett.

– Mondjátok azt, hogy soha többé! – harsogta.

Nyilvánvalóvá tette, hogy nem gyerek már, hanem felnőtt férfi. Belépett a jövőbe. Amikor kora délelőtt lecsapott a vihar, megpróbált kimenekülni az iskolából. Kíváncsian kapaszkodott felfelé a romokon. Úgy érezte magát, mintha beleesett volna a főzelékbe. Mint az a légy, mely belevetette magát az elmondhatatlan szépségű krumplifőzelékbe. Mint valami hegymászó, kapaszkodott felfelé a tányér szélén. Valamilyen oknál fogva sietett. Életben akart maradni, nem akart helyet adni egy másik légynek. Pedig, alapjában véve, nem állt módjában élve maradni. A szándékaiban megnyilvánuló morál félelmetes volt. A valószínűtlenségnek ebben az állapotában már a szárnyait sem tudta emelgetni. Somfai emlékezett rá, hogy azt gondolta, ez a légy mégis milyen otthonosan érzi magát. Pedig nem volt hová visszahúzódnia. Fuldoklott. Azt a krumplifőzeléket nem lehet elfelejteni. A légy elcsúfította az arcát, mielőtt meghalt. Bontani kezdte a szemét, amit már lehetetlenség volt rendesen kinyitni. Az egyik könyökével a térdére támaszkodott, hogy könnyebben haljon meg. Somfai azóta sem sajnál senkit jobban, mint valamikor azt a legyet.

Ha légy lenne, most rászállna erre a felírra, és leszarná. Somfai lelki ügyességének és rugalmasságának volt köszönhető, hogy ő és a légy gondolatban simogatták egymást. A légy szárnyai már rég eltűntek, a lábai leszakadtak. Feje sem volt és törzse sem. Szellemként létezett, mint egy halott. Testének megnyugtató pontjai nem mozdultak többé. De ez mellékes volt, mert idomtalanul, kódarabként élt tovább.

Egymásba karolva vonultak az álláskeresők. Somfai nem bírta elviselni, hogy a csoportok lemaradnak. Jól szemügyre vette ismerős arcukat, és támadásba lendült.

A tetőt behorpasztotta a vihar, a lelógó betongerendákat nem lehetett kinevetni. Tehát nincs tovább, gondolta Somfai, a szél nem csillapodik, szárazan és tárgyilagosan rombol. Elindult felfelé. A mellette álló nő vállára kapaszkodott. Szétnézett, hogy összeszedje a szétdobált vackait. Keze összeakadt a nő kezével. Érezte a vágyat, de a küldetést fontosabbnak tartotta. Belekapaszkodott valakibe. Már a levegőben volt a beomlott tetőszerkezet himbáló aroncsai között. Egy újabb szélroham felfelé lökte, mintha sétálni indulna a messzeségbe. De csak a felírra ment. Nem maradt semmi egyéb, amit méltónak talált volna a megismerésre. Bizonyos betűk hiányoztak már, de az egész még így sem volt aránytalan. Így fentről nézve a tömeget, szívesen levetkőzött volna meztelenre, hogy felbosszantsa őket. Állt a meredek falon, közömbösséget színlelve, istentől legfeljebb fél órányira. A haja lobogott, arcvonásain a veszély ismerete látszott. Senki sem állíthatta, hogy unalmas férfi. De amikor letépte a felírra, csúnya lett. Sőt nem egyszerűen csúnya, szánsalmas is, mint egy lekoptatott kódarab, melyet nemrég még szépségnek láttak.

5

KURDY FEHÉR JÁNOS

Privát leülés

„Wer, wenn ich schrie, hörte mich denn aus der Engel
Ordnungen? und gesetzt selbst, es nähme
einer mich plötzlich ans Herz: ich verginge von seinem
stärkaren Dasein.“

Rainer Maria Rilke

Mitől függ, kérded, mitől, hogy ez a lépés pontosan mit jelent?
Hová vezet ez az ugrás, milyen mélységet nyit meg, s mi lesz benne
a támaszték?

Egy karmozdulat,
egy szem mozgása, ahogy végigmér, ahogy elbizonytalanít
és kiemel a megszokott idődből és egy másik felé hajít.
Testre a test néz így.
Ilyen erővel a mély merül fel.
Mitől függ ez,
hogyan jön létre, kérded tőlem.

Mondom, megteszem az út felét, a háromnegyedét
és fogalmam sincs, hogy miként kerülök ennek az ugrásnak
és hajításnak a közepébe.
Mondom, újra a fal tövében, a világító hosszú fal alatt [2]
a gyomban, a táskára, a karomra,
a hajításra támaszkodva visszafelé számolok.
Mondom, felkél és lehanyatlik bennem az emlékezet.
Büntetésből hancúrozok itt, vagy szabad akaratomból, kérdezem magamtól.
Nincs válasz, nincs felkarolás, nincs belebeszélés.
De fel a gyomból, fel a röpké mesékből!
Fel a Semmire!

Még a tánc,
még erről lenne értelme mondani valamit,
feleleveníteni az otthonosságát, a panorámáját,
ahogy körbemozognak és szétmutatnak a testrészek a női és a férfi tájakon.
Parkett és suhanás.
Egy völgy, egy hegy.
Egy patak, egy füzes.
Séta a nehéz nyári eső mosta bürök szagban,
a sötétzöld, vastag levelek között.
A patak kilépett medréből,
ahogy a tánc ritmusára megváltozott a víz eddigi természete
és rombolni kezdett,
szétlökni mindent, ami zúdulása elé áll. S itt
ugrottam,

át a medren, át a megerősített partszakaszokon,
a kővel kirakott, gondos építményen, a szeméttől duzzadó beteg
földnyelven, a beton és téglá darabokon, át egy gerendán, egy kutya
csontjain. Át az épp eltűnő, száradó, széteső,
valamikori otthon ajtaján, szülői kilincseken
és az álom szőnyegén át.

Nincs megállás, ahogy hallottam, amint beszélsz, amit szólsz hozzám.
Nincs megállás,
mert nincs pihenés,
mert nincs part, amely szilárd lenne egy ilyen pihenésre.
Egy formát sem találsz itt, ami már, vagy még, a tiéd lehetne.
A lehetetlenbe vágtaal bele,
a mindenki által elkerült helyre tévedtél,
ide sodortattál, mert kihívtad, mert nem hitted, mert nem akartad tudni,
hogy mivel jár. Ha sem az ész, sem az ösztön nem tart fenn.

Milyen lesz az Én násza [8], ha nincs már semmije.
A belső hangok vendégserege szélnek eresztve.
Ennyi távozó
vendég társaságában, akik már évek óta elhelyezkedtek
foglalt, és megérdemelt helyükön.
Ki csak a szabadban, mint ki elhessegethető,
ki a folyosón, mint ki csak átutazó,

ki a társalgó foteljében, mint ki ismeri a dörgést,
ki a fürdőszoba tárgyi rétegeiben, az idegen törölközők bűvöletében,
s ki bent, mélyen az ágyba bújva és kidobhatatlanul.
Megmondtam, ez vagyok és kész!
Ő ilyen, mondják a távozók, és kész.
Ez, ő!

Így érkeztem, a hosszú fehér fal mentén [2],
át a kapun, át a medren, a gyomtól megittasulva.
Jöttem, lépkedtem, mint ki tudja, s akarja, sőt várják,
mint ki hazajön és hazaér ebben a nagy menésében [8].
Ez a haladás, ez a tudás,
ez a megismerés - örvendeztem,
ez a magabiztos, csalafinta, jelen idejű akarás,
ez a csábító, *csak azért is* feszítés és hajítás.

Át a falon,
lábam is alig érte a medret.
Át néhány zabolátlan gondolaton,
megélt, és képzelt tájakon. Végre, végre,
mondtam neked, igen nehéz út volt,
de eljutottam, idáig végre.
Végtére is itt vagyok.

És megérkeztem [3/a],
és ott voltam,
és nem lehetett már nem csinálni valamit.

Ülj mellé, mondtam magamnak.
Ülj mellé, mondták a társaim.
Ülj ide, mondtad, hogy válaszolj.

De milyen megérkezés ez,
milyen leülés, milyen mellé foglalás,
milyen tartózkodás lesz itt [8]?
Ennyi emberrel, ennyi kétes, bizonytalan pofával, hogy
a franc essen beléjük, hogy ide másztak a mindenféle odujukból,
hogy nem engedtek szabadon kószálni,
hogy egy lépést sem tehetek nélkülük

a magam örömeire, a magam szakállára és felelősségére,
az összes változatommal ide kerültem és itt megrekedtem.
Ő ilyen, mondták.
Hang ki nem jött volna a torkomból.
Értelmes mondat el nem hagyta a számat.

Igen ezek, ezek itt mind!
A vendégeim,
a társaim,
a támasztékaim és hajításaim.

Nézd ezt a kis, zizegős-mozgós csupa jópofát,
vagy azt a fancsali képűt, s na és ott azt, háttal a többinek, vagy
a sértődöttet és duzzogót, a magas homlokút, a hibátlant
és a rossz szerkezetű, rozoga mogorvát!
Hogy elvinnének, elragadnának, és bent tartanának.
Még egy valóság,
nos, és ez,
vagy, a másik, miként teszik,
melyiket választja kérem,
csak nézzen körbe-körbe,
válogasson,
nézegesse bennük magát, mi illik jól,
mi egészítődik ki, mi tűnik, hogy össze, hogy szinte egymásnak,
hogy ki kellene találni, ha most épp rá nem találna.

Kit ültessük oda? Ki legyen a társad?
Ki szabadítson ki ebből a nagy áradásból, ebből a tavaszi zsongásból?
Ebből az elkeveredésből, ebből
az álomzsírból, közös borzogatásból,
hatvanhat hangya hatvanhat lépéséből
és nyekkenésből, a csudával határos,
de fölöttébb kétségesből. Ez az,
ki lehet innen jutni, vagy be lehet ide jutni?
Valóságismeret, -gyakorlat, -érezék.
Elkerülni, elfutni, elhajítani!
Felkerülni a listára, szédülni, dülöngélni, harapászni.
Kiharapni egyet a hatvanhatból, és nyekkenni,
hajladozni, szétomlani.

Homályoskodni és homályosodni.
Félreérthetőnek lenni.
Hogy mi végre, ki mellé, hogyan is,
de édes, de cuki, de jó! De
el sem kezdődött, de bele sem unhatunk,
hát mégis mi végre, hogy
ily hamar itt a vége?

Ülj mellé, mondtam, ülj oda, vedd a bátorságot,
helyezkedj el. Ülj le végre,
minek is ugrálnál, matatnál itt tovább,
minek lenne a további katatónia,
minek még a próbálkozás, zörgés, harácsolás, kikezdés,
befejezetlenség és hajkurászás.
Mondtam, akkor igen,
akkor ez lenne az, ez a kompánia, ez az előadás,
ez következik most!
(Bátortalanok, tapasztalatlanok, erőtlenek,
bizonytalanok, kérkedők - mondom, de
ezek ők, ők ilyenek.)

És úgy ültél, mint ki maga mellé ül [3/b].
És úgy tettem, mint ki más mellett foglal helyet.
Ültem, de tudtam, ki helyett vagy ott és én is mi helyett
ültem ide. Ki zavar majd tovább, föl a semmire, föl és tovább,
hogy nem ide, és nincs megérkezés, kis
csapatom szedjük újra a sátor fáját. Át a medren,
a földnyelven, a reggelen és a délutánon, át az
estén, a nyugtalan éjszakán [3], föl hajnalra, föl
a csábító kioltódásra föl, hogy zuhanni, zuhanni,
micsoda ernyedte bukfenc,
mert ez következik, mondtam,
nem lesz ez másként, kiáltottam,
megéreztem ezt jól előre,
hogy célozgatás, utalgatás, heverészás,
rögeszme, kibeszélés, csak tenni, tenni és haladni,
de nyugalom, mondtad, nem tenni nem haladni,
heverészni, s ne bukfenc, ne feszengés, ne,
ne, ne.

Ülj mellé!
Ülj mellé!
Bukfencművész.
Éhezés Éjszaka.
Egy kutya eltévedt hűsége.
Zavar. Rohamkés. Törökfürdő.
Férfiak a szobában [4/a]. Éhes képzelet.
Kis mosdás, hajnal, indulás.
Vadászat. Át a hagyományon, át a cserjésen,
át és föl és tovább, tovább barátaim!

Csak beszéltem és nézegettem. Már nem voltam kíváncsi,
már nem akartam, már nem nyereszkedtem, nem fontolgattam,
s nem tűnődtem az értelmén. Csak
túl, messzebb, tovább, föl, át, végig.
Végig magamhoz, mondtam.
Végig csak hozzád, mondtad.
Nincs céltévesztés.
Csak célzás van.

Már elindultam.
Már tudtam a leülés menetét,
az én privát pihenésem,
az én kis zugom,
menedékem, az én megszerkesztett, kivitelezett,
dokumentált privátumom [7/a].

Egy elektronra lettem figyelmes,
amint magabiztosan rója köreit a kapu anyagában.
A gyom zúgását hallgattam, merész
hangjait egy haszontalan növénynek.
Egy megengedhetetlen leülés közepette [3]
jól körbejártam, zsebre dugott kézzel fütyörésztem
a hosszú fehér fal mentén [2].
Mint konkrét egér, a konkrét macska elől.
Bele a közepébe, mert ki tudhatná, hogy
mellesleg, hogy megelőzőleg, hogy
mi is készítette így elő érkezését [1]?
Milyen várakozás, hanyatlás, botozás [, mondtam,
bár a botozás [1/a] szón magam is elcsodálkoztam.

Vissza az anyagba, vissza a klorofil gyárba,
a Nagy Űzembe. Ott a helyünk, ott
lesz zúdulás [3/c], mederelhagyás, belefelejtkezés,
értelem-adás. Adás a kereséssel szemben [3/b].
Ettől az adástól megnyugodtam.
A keresést, beláttam végre, nem illő dologként
berekesztem.
Hallgatóság.
Visszaesés [7].
És adás, mert a botozás gyámoltalan,
a keresés nem oda illő, a leülés mellé megy,
a part beszakad, ezért az adás, az odavetés,
a hullámok kénye kedvére,
(bár ez ellen tiltakoztam).
A történetekre figyelj, a formákra, a fentről
lecsurgó mértani szerkezetekre, erre az adásra.
Ez ő, igen ez ő lesz, az ő tiltakozása
minden olyan ellen, ami nem ő.
Fönt égi tűz. Bennünk hamu.
És mutatni kezdte és mondta.

Ajándéka ez az ősznek,
amikor végre torkára forr a nyárnak
a késő augusztusi hajnal.
Útjára indulhat a felszín,
hogy a gyors és kiszámíthatatlan támadásokat feladja.
Megtartalak, mint hullám a cseppjét,
ha távolra szakadt, de bátor ugrása visszaszivárog
és elmerül újra bennem.
Bent az áradat és kinn a nyugalom.
Vidd tovább!

KURDY FEHÉR JÁNOS

Útmutatók a privát leüléshez [Imádlak Tom Ford]

[1] A 'membrum virile' feliratú körpecsétet
a főfickó a homlokába nyomja, majd kísétál a bárból,
mint egy Tom Ford filmben,
hol a leghétköznapibb eseményeket
az aprólékos és választékos tárgyi kivitelezés
tölti fel újdonság-démonokkal.

[1/a] Az első ütés a gerincét éri hátulról,
majd kicsavarják a karját,
az ujjait visszanyomják a csuklójára,
a kalapját a sarokig rúgják.
A macskaköveken tért magához,
kigombolt hős kabátban.

[2] Egy órába telik, amíg visszajutott a közeli,
patak parti kúriához, (tudja) a hosszan elhúzódó
fehér kerítés csak egy helyen átjárható,
és az maga a kapun, ami zárva, így
fölkapaszkodik rá,
és átdobja magát a kertbe,
pontosan a két hatalmas komondor elé,
akik (ámulatára) megismerik.

[3] Szándéka szerint, csak egy vörös borra
ült fel a magas bárszékre, leginkább telefonálni,
hogy időt nyerjen, és eldöntse, hazamegy,
vagy vissza kéredzkedik Zoyhoz, akivel
kapcsolatuk egy vasárnap délutáni látogatás ártatlanságával
kezdődött: K bemutatta magányos kanadai barátját
a vörös hajú szobrászlánynak (Zoynak),

[3/a] és (amint ez történi szokott (K-val)
a szerelem-dolog egy pillanat alatt eldőlt,
és néhány nap múlva
a kanadai kölcsönként szobájában aludtak
először együtt, de a dolog korántsem volt egyszerű,
mert K házas volt és menedzserként dolgozott,
miközben Zoy független
és önmaga kiteljesedése iránt elkötelezett,
mégis szinte habzsolva értették egymást,
(egyikük volt az ötlet, a másik a kivitelezés),
egy sűrű idegszövethalmaz, amelyen (és amelyet)

[3/b] ketten érzékeltek és interpretáltak, így
szinte kézen fekvő volt,
hogyan az egyik kiélje a másikat (adottságait),
és K mint egyfajta elgondolás-dizájner

[3/bb] azt javasolta,
hogyan ezt a sűrűséget adják át a világnak,
és ha ez tényleg ilyen nagyszerű, mint ők megélik,
akkor éljenek ebből a kettőségből,
és Zoy a javaslatot követve
axon és dendrit formájú alakzatokat taposott
a város széli friss vetésekbe,
és repülőről fényképezte a nyomokat,

[3/c] és a gép költségét K fizette,
aki időnként beszáll a 'művészet-realizációba',
felmutathatta (érzékenysége lobogóját), hogy
bekerült egy Tom Ford filmbe,
ahol a tárgyakat a szereplők kivetítéseként,
megvalósulásaként, voltaképp önmaguk kontextusaként,
mint önmegértés-alibit átélhetek.

[4] Átbotorkál a terepjáró és a kőtömbök között,
belöki a műterem ajtaját, pont a Nagy Műteremre lát
az éji félhomályba, egy privát fogadásra, a 'művész
eladja műveit' celebrációra, belép a Tom Ford
filmbe, K lesz a kamera és hosszú snittekben veszi,

amint érzékelhetővé válik,
hogyan minden mű mögött egy másik mű áll,
(Parmenidész örök, büntetlenül másolható),
de ezt kimondani műeladáskor nem célravezető,
erre a határozott szándékát megerősítendő,

[4/a] maga a vevő jön rá a forgatókönyv szerint,
amint félre vonja a pezsgőt tartó karmozdulattal
az eladó művészt,
hogyan 'jómagam úgy gondolom'
és 'végül is számomra fontos',
hogyan 'ebben az is ott van nemdebar',
azt viszont már K (a kameraman) látja
a kéretlen Tom Ford filmbe, hogy
szerelme mamája pont úgy áll, mint a

'Frau in der Morgensonne'
(Gaspar David Fridrich, 1818 körül),
mintha direkt a drezdai képtárból
hozták volna a Tom Ford filmbe,

[5] de közben jelez a mobilja, ugyanis a felesége,
ha nem megy haza és nem jelentkezik,
rátelefonált a családra,
amitől mindenki frászt kap, és sértve érezte magát,
(hogyan ilyen egyáltalán megtörténhet),
viszont K nem döntött, mert kényszerítve érezte magát,
inkább ivott (lásd 3. jegyzet),
sokszor már kora délután leintett egy taxit
a Szabadság téren és elindult a művész-városba.

[6] Mire önmagára rálátott,
mintegy visszanézte a felvételeket képzeletében,
mintha tényleg egy filmbe lenne,
ahol nem lenne más feladata, csak
önmaga megmutatása,
a tényszerű magamutogatás,
már nem menekülhetett az idő fogságából,
megállt, és ott maradt azon a helyen,

ahol a szerelem megállította
élete filmjét, és bár már este összepakolt,
de rájött,

[7] ami elkezdődött az össze is omlott,
semmi sem vár rá (odakint),
mert kész a film (odabent),
és Tom Ford a rendező arra kárhoztatta őt,
hogy miközben minden változott,
ő ott maradjon a
(konkrét) Megrekedtségben,

[7/a] mint egy (talált) tárgy, amit
folytonosan körbe mozgatnak,
és újabb és újabb jelentést adnak neki,
(miközben ugyan az maradt, ami volt),
mondjuk egy biciklikerek,
ami a kitüntető szerepeltetéstől még
nem lesz a sors kereke, hanem marad az,
ami volt (biciklikerek),
és el kellene fogadnia,
hogy ez már így marad,
nem tud változtatni rajta, és ha
valamiképp mégis

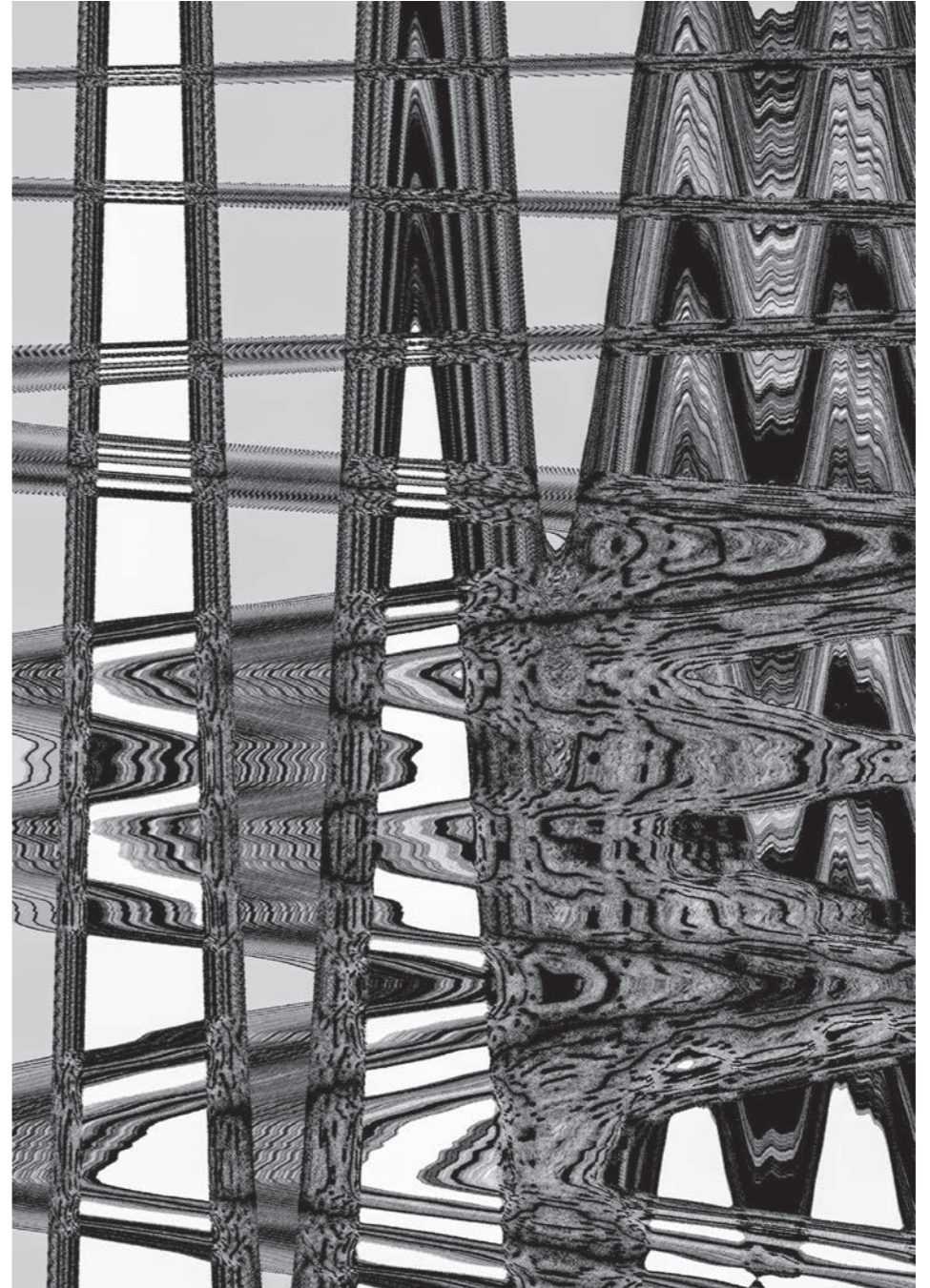
[8] (az azonosulást a szívével),
akkor belerokkanna.

(Zoy-nak, 1998-2018)

KECSKÉS PÉTER

Petőcz suite - elektrografikák Petőcz András képverseire

Daniel Cohn-Bendit

NE HAGYD, HOGY AZ ÁLLAMHATALOM SZÓRAKOZZON VELED! SZÓRAKOZZ TE AZ ÁLLAMMAL!

„Az egyetlen belül **ÉS** kívül kultúrforradalmi átmeneti időszakot már **nem** tudja letörni az uralkodó osztály, csupán akkor, ha mindannyiunkat megsemmisít. Túl sokan

lettünk ahhoz, hogy integrálhaszon minket...

A jelenlegi fasizmus nem egy pártban vagy egy személyben manifesztálódik, sokkal inkább

50

1968

2018

az emberek személyi-alkításában, röviden az államapparátus és az intézmények fennálló totalitásában. Az államapparátus elpusztítása a feladatunk, ezen dolgozunk... Feladatunk, hogy ne várjunk Godot-ra, az új szocialista pártra, hanem dolgozzuk ki konkrétan az egyének mobilizálásának feltételeit... **Éljen a világforradalom** **ÉS** az abból születő szabad társadalom az egész világon!”

(Rudi Dutschke 1968. február 17.)

Walter Höllerer Susan Sonntag Hans Magnus Enzensberger

Uschi Obermaier

Semmi hatalmat senkinek! A **provo** a kapitalizmus, a kommunizmus, a fasizmus, a bürokrácia, a militarizmus, a professzionalizmus, a dogmatizmus és a tekintély ellen küzd. **Az aranyszámár szarból van!** A **PROVO** a választás az elszánt ellenállás és a beletörődő megsemmisülés között. **LEGYÉL REALISTA! KÖVETELD A LEHETETLENT! A PROVO minden lehetséges szinten ellenállásra szólít. ÉLVEZZ határtalanul!** A **provo** tudatában van, hogy végül veszíteni fog, de **nem** mondhat le az abban rejlő esélyről, hogy egy szívből jövő támadással provokálja a társadalmat. Francia bevándorló **MUNKÁSOK egyesüljete!** **SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, SZEKUALITÁS!**

TRAVAILLEURS FRANCAIS IMMIGRES TOUS UNIS

A TRAVAIL EGAL SALAIRE EGAL
A LAVORO UGUALE SALARIO UGUALE
A TRABAJO IGUAL SALARIO IGUAL
ΑΙΣΙΑ ΔΟΥΛΕΙΑ ΙΣΙΑ ΠΑΡΗΡΟΜΗ
A TRABALHO IGUAL SALARIO IGUAL
KAKAV UČINAK TAKVA ZARADA
لاعمال مساوية أرباب مساوية

„Kísértet járja be a világot, a baloldali radikalizmus kísértete. Szent hajszára szövetkezett e kísértet ellen a régi világ minden hatalma: a pápa és Koszigin, Johnson **ÉS** De Gaulle, a francia kommunisták és a német rendőrök.”

(D C-B)

Ti pocakos polgárok,
Ti nyakkendős polgárok,
Bújjatok el gyorsan, jön az underground
Az óriási, vörös tömeg...

Bruno (11 éves)

„A kultúra, amint kivívja függetlenségét, belefog a meggazdagodás imperialista mozgásába, amely egyben függetlenségének hanyatlása. Az a történelem, amely létrehozza a kultúra viszonylagos autonómiáját **ÉS** ennek az autonómiának az ideologikus illúzióit, ugyanakkor **A** kultúra történeteként nyilvánul meg. A kultúra e hódítástörténetét elégtelensége kinyilatkoztatásának történeteként érthetjük meg, **mint** menetelést önmaga fölszámolása felé. A kultúra az elveszett

egység keresésének helye. Az egység keresése során a kultúra mint elkülönült szféra, kénytelen tagadni önmagát.”
(Guy Debord)

“Ne ábrándozz az életről. Éljed itt **ÉS** most!”

Uschi Obermaier

Herbert Marcuse Angela Davis

„...Azt üzenem, eszme nélkül nem él, csak létezik az ember... szeretnék élni, de most szénné égett holt testemre van szüksége a nemzetnek.”

Jan Palach beszélgetése a doktornővel

a kórházban, miután felgyújtotta magát¹

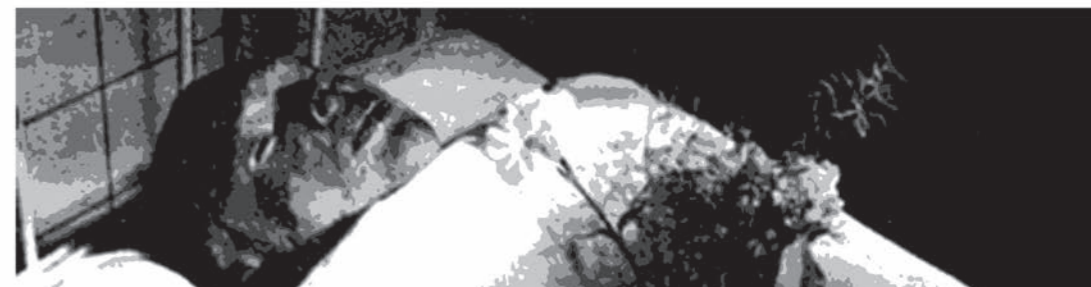
- Doktornő: Jan, miért tetted ezt magaddal?
Jan Palach: Ki akartam fejezni az elégedetlenségemet, és fel akartam rázni az embereket.
Doktornő: Fel akartad rázni az embereket, és ki akartad fejezni az elégedetlenségedet azzal, ami történik?
Jan Palach: Igen.
Doktornő: És konkrétan hogyan?
Jan Palach: Úgy, hogy felgyújtom magam.
Doktornő: Azzal, hogy felgyújtod magad. Másokkal közösen tervezted el ezt?
Jan Palach: Igen.
Doktornő: Kikkel, Honzi²?
Jan Palach: Hát, az már az én dolgom.
Doktornő: Igen, tudom. Többen is vagytok?
Jan Palach: Vagyunk.
Doktornő: De hogy volt? Hogy megy ez?
Jan Palach: Micsoda?
Doktornő: Azt mondtad nekem az előbb, hogy többen is lesztek.
Jan Palach: Nem pontosan ezt mondtam.
Doktornő: Tessék?
Jan Palach: De lehet, hogy mások is követnek majd. De...
Doktornő: És mind azt csinálják majd, amit te?
Jan Palach: Azt nem tudom.
Doktornő: És nem tudod, hogy mennyien lesztek?
Jan Palach: Nem tudom.

¹ A szöveg forrása Zdena Kmuničková pszichiáter Jan Palachhal 1969. január 18-án, a kórházban folytatott beszélgetésének magnófelvétele.

² A Honza, Honzi, Honzík, Janda a Jan név becézett formái.

- Doktornő: Mit gondolsz, Honzík, nem kellene a többieket megállítani? Mit szólsz?
Jan Palach: Miért kellene?
Doktornő: Úgy gondolod, hagyni kellene, hogy ők is kipróbálják, amit te?
Jan Palach: Az utolsó napig.
Doktornő: Mit mondasz? Az utolsó...?
Jan Palach: Azt mondom, hogy lehetséges. Azért, hogy az állam és a párt vezetői, a véleményüket... (fullad)
Doktornő: És te mit szólsz ehhez? Nem fáj borzalmasan? Nem rettenetes? Nem kellene a többieket megállítani? Szerinted folytatniuk kellene?
Jan Palach: Egyrészt igen, fáj...
Doktornő: Mí?
Jan Palach: Fáj, mondom, de...
Doktornő: Na? Gondolod, hogy a többieknek is így kellene szenvedniük?
Jan Palach: Husz János is meghalt a máglyán.
Doktornő: Tessék?
Jan Palach: Husz János is meghalt a máglyán.
Doktornő: És mind készek vagytok így végezni?
Jan Palach: Az a helyzettől függ.
Doktornő: Mitől függ?
Jan Palach: A helyzettől függ.
Doktornő: Jó, de mikor hagyjátok abba? Vagy milyen feltételekkel hagynátok abba?
Jan Palach: Ha vége lesz a cenzúrának.
Doktornő: És még?
Jan Palach: Ha betiltják a Zpráv terjesztését.
Doktornő: Ezt akarjátok. És amikor ezt megapjátok, akkor... már nem követik tovább majd a példát, ugye?
Jan Palach: Igen.
Doktornő: Figyelj, és szerinted hol fogja ugyanezt csinálni a következő?
Jan Palach: Azt nem tudom.
Harmadik személy: Nem tudod, Honza, vagy nem mondhatod el?
Jan Palach: (sóhajt)
Doktornő: Janda, nagyon fáj?
Jan Palach: Eléggé.
Doktornő: Eléggé, hm... Mit mondasz?
Jan Palach: **Mindenkinek az ellen a gonosz ellen kell harcolnia, amellyel képes szembeszállni.**

Fordította:
Haklik Norbert

TOLNAI OTTÓ jan palach

„a legszárazabb lélek a legjobb”
Hérakleitosz

ég

jan palach

ég

a megengedett két percnél **tovább** tartottak
tengerfenék sarában **páncélos halak között**
s a vér rózsabokra kiugrott a szádon

okos szavak

s a vér rózsabokra kiugrott emeletes tested ablakán

okos szavak

a dagály vállaira emelt

jan palach

hajóknak hogy égj

hajók hogy égjenek

egek

ég

mint a disznó

hátán égő szalmakazallal torkában késsel

elfutottál

az **emberek rohantak** utánad

egek

ég

így láthatta a nap is egykoron
a vészesen közeledőt
nem ölelhetette magához
így hullhatott alá egykoron
messze
görnyedt szántóvetőtől betűvetőtől
az eke a toll vasa aranya
a zsíros rög a papiros
nem kapott szárnyakra
mint rózsával fogai között
a vencel téren jan palach

a tűz

futótűz

a legszárazabb lelküvé kalapált

szobra

a lehetetlen monumentális lehetségessége

ég

jan palach
elégett

elég

holdkóros inkvizitorok

elég

elég

az egek hamulajtorjáján futó

rózsa

még megfojtja holdatok

csillagaitok mind

tolnai ottó · agyonvert csipke
Symposion könyvek 18, Újvidék, 1969.

Miróslav Holub

JAN PALACH PRÁGÁJA

Íme, itt állnak Picasso bikái.
Íme, itt vonulnak Dali póklábú elefántjai.
Íme, itt **ütik** Schönberg dobjait.
Íme, itt **megy** de la Mancha úr.
Íme, itt **cipelik** Karamazovék Hamletet.
Íme, itt **van** az atom magja.
Íme, itt a Hold úrkikötő.
Íme, itt egy szobor fáklya nélkül.
Íme, itt egy fáklya szobor nélkül.

Egyszerű ez. Ahol az ember végződik, ott kezdődik a láng. Meghallani a nagy csöndben a hamu férgének dadogását. Hiszen az emberek milliárdjai tartják a pofájukat.

Vörös István fordítása

1968 Szombatthy Bálint Vihar előtt

(egy teach-in anyagából)
plakát

I.

figyeljeteK a médium morájára
figyeljeteK a feszülő ékre
figyeljeteK a csendes feketeségre
figyeljeteK a gyárak kapujára
és megkopott nemiségemre

figyeljeteK magatokra
figyeljeteK ragados hasatokra
figyeljeteK a detektorokra
figyeljeteK a falakra

a plakátokra
figyeljeteK a léggömbökre
a nonpareille feliratokra

figyeljeteK a fejlécekre
üres tábláitokra

figyeljeteK a huzalokra
a szürke tankra
figyeljeteK a repedt sisakokra
megáldott vasatokra

figyeljeteK a fákra
figyeljeteK mankóitokra
ti

kéglI nélküli esélyesek a körhintára
filkók és árnyékuk
kiköpött krémjei magatoknak

II.

a Rokycani piros acélok
és a Motokov nevű prágai lerakat
ZÁPADOČESKÝ

jiri szerelmes levele a puskához

puska te M-48-as vagy
puska te négy és fél kilogramm nehéz vagy
puska te állati jó vagy
puska te öt golyós vagy
puska te legyőzhetetlen vagy
puska te bántod a betegeket
puska te szereted a szerelmeket
puska te hirdetés vagy
puska te hulla vagy
puska te kurva vagy
puska te nulla vagy
puska te semmi sem vagy
a filozófus
aki

fogantaték
Krisztus szarából
én egy ország vagyok
bensőmben bábszínház vajákol

III. happening a munkásnegyedben

kórus:
egy májzsugorodásban haldokló apa
egy kóbor utakon járó anya
aki megfontolás nélkül elhagyta három gyermekét
fekete léggömbön menekül a meszesgödörbe
egy vaksi nagymama
egy tizennyolc éves lakatosinas
aki másodszor kerül elvonókúrára
egy tizenhat éves lány
akinek erkölcsi állapotáról három
abortuszjegyzőkönyv ordít

jiri:
ezt teszem most a tokba
mivel a banzájra tizenhatan végre összejöttek
ide underground kell
sárga csapó és vágóasztal
a forradalmár is beírja nevét a vendégkönyvbe

kórus:
A TEMETÉS A VÖLGYBŐL LASSAN KÖZELEG

jiri:
egy májzsugorodásban haldokló apa
halászni készül a folyóra
a sötétzöld szpacseket előtolja
éhomra még nadrágját is leszarja

kórus:
A TEMETÉS A VÖLGYBŐL LASSAN KÖZELEG

jiri:
egy kóbor utakon járó anya
aki megfontolás nélkül elhagyta három gyermekét
egy teach-in kellős közepén
egy nagy vendégség közepén
amikor az ég megszakadt
és sok gumibot hullott
a fa alá az anyának
sámlit és létrát hoztak

kórus:
A TEMETÉS A VÖLGYBŐL LASSAN KÖZELEG

jiri:
egy tizennyolc éves lakatosinas
aki másodszor kerül elvonókúrára
aki melleleg párttag
piros könyvecskéjét robogójára ülteti
szombat esténként kiégett lányokra fekszik
akiknek gumit vesz –
eltűri az államot
mert enni-inni adott

kórus:
A TEMETÉS A VÖLGYBŐL LASSAN KÖZELEG

jiri:
egy tizenhat éves lány
akinek erkölcsi állapotáról három
abortuszjegyzőkönyv ordít

a kedvesem
akit a harcba küldtem
megkopott ütközőkkel
kiszállás! kiszállás!

kórus:
A TEMETÉS A VÖLGYBŐL LASSAN KÖZELEG

IV. rendkívüli kiadás

főügyész:
pacerok és lógósok utánam a hordó
készenlétben mert göré vagyok
és a kuplerájt kinyitom

ez az akol mint jéggyűrű a jégmezőn
csak forog fejünk felett
a helyzet tűrhetetlen
húzódjatok közelebb hogy az egészet
mások elől eltakarjátok

ez az akol kiszaladt a földből
ez az akol a mi szószékünk
hitünk a hatalom
a lég madarait elűzzük terünkől
mi tiszták vagyunk és ékesszólók

süvegünk az érc-kobak
és így megyünk
vendégségbe
megtrágyázott éjszakákon
EZ AZ AKOL BEFELE CSUKÓDIK

egy ország:
ki kopog az ablakon
ki szakította meg ismét terhességét

V. bajtársaimat siratom

a fekete fájdalom csak manőver
alibi a meghurcoláshoz
védőbeszéd a kerítésen túlról
süketebb énünk felé

a képviselőnek:
KI KIT KÉPVISEL
(hülyeség az erőltetett rezonálás
a póz
mikor a rezgőkör tiltakozik
a tudatosság begerjed
a melós meg bedilizik)

a képviselő mormolja az esti
programot

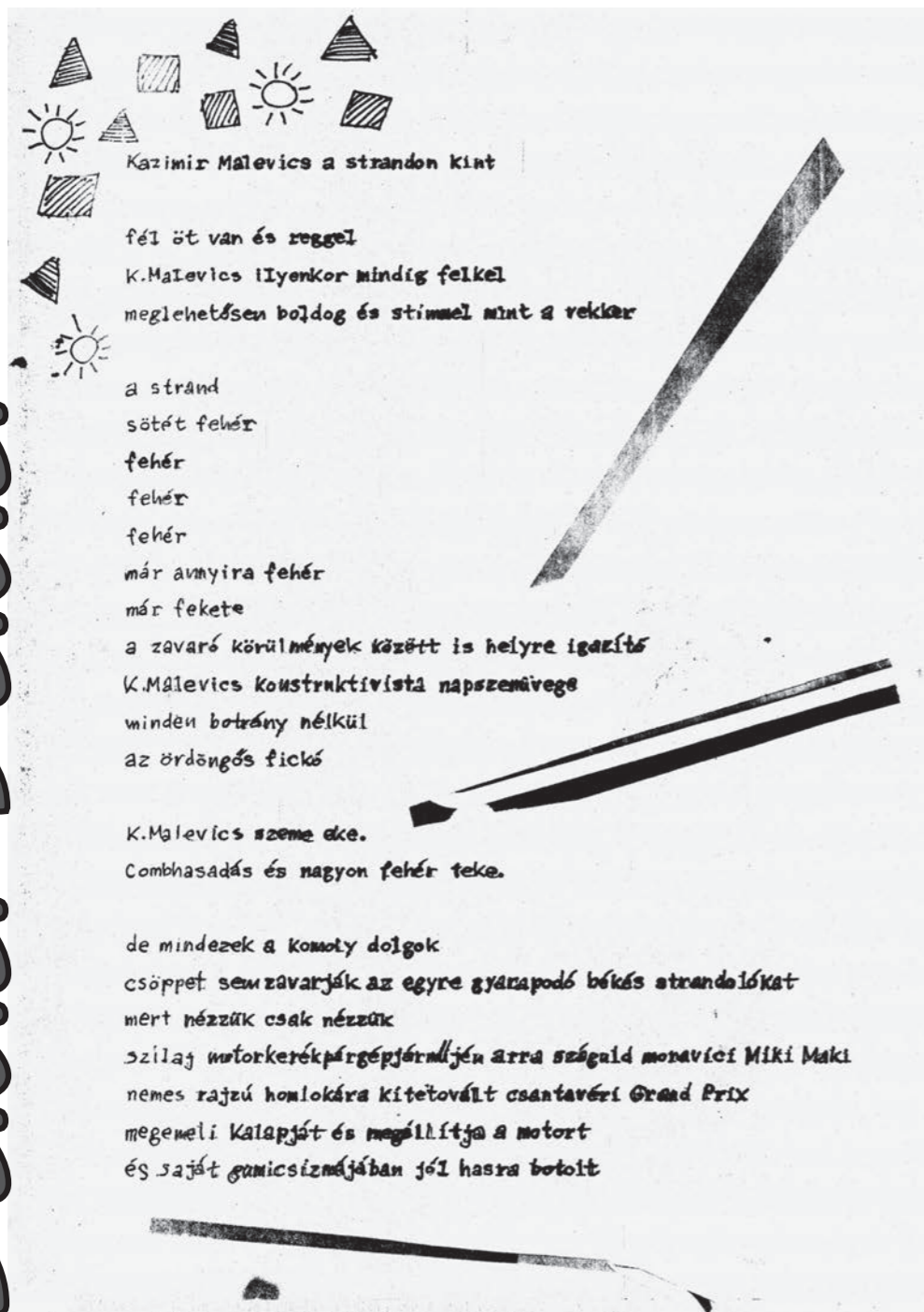
ha feketét emészt
gondoljon az éjszakára
mikor embert akasztott
hatalmazza fel Istent mint buzeráns
tanuljon érezni a tőzegbe aszott

a melósnak:
AKIT A MÁSIK VER
kóserok!
hol van hát a szégyenérzet –
mindenki mindenkit kever

Új Symposion, Újvidék, 1970.

Bada Dada

KOLLER RENÁTA

Malevics az út mentén, 2015

Fotók: A szerző; Andrijana Marković

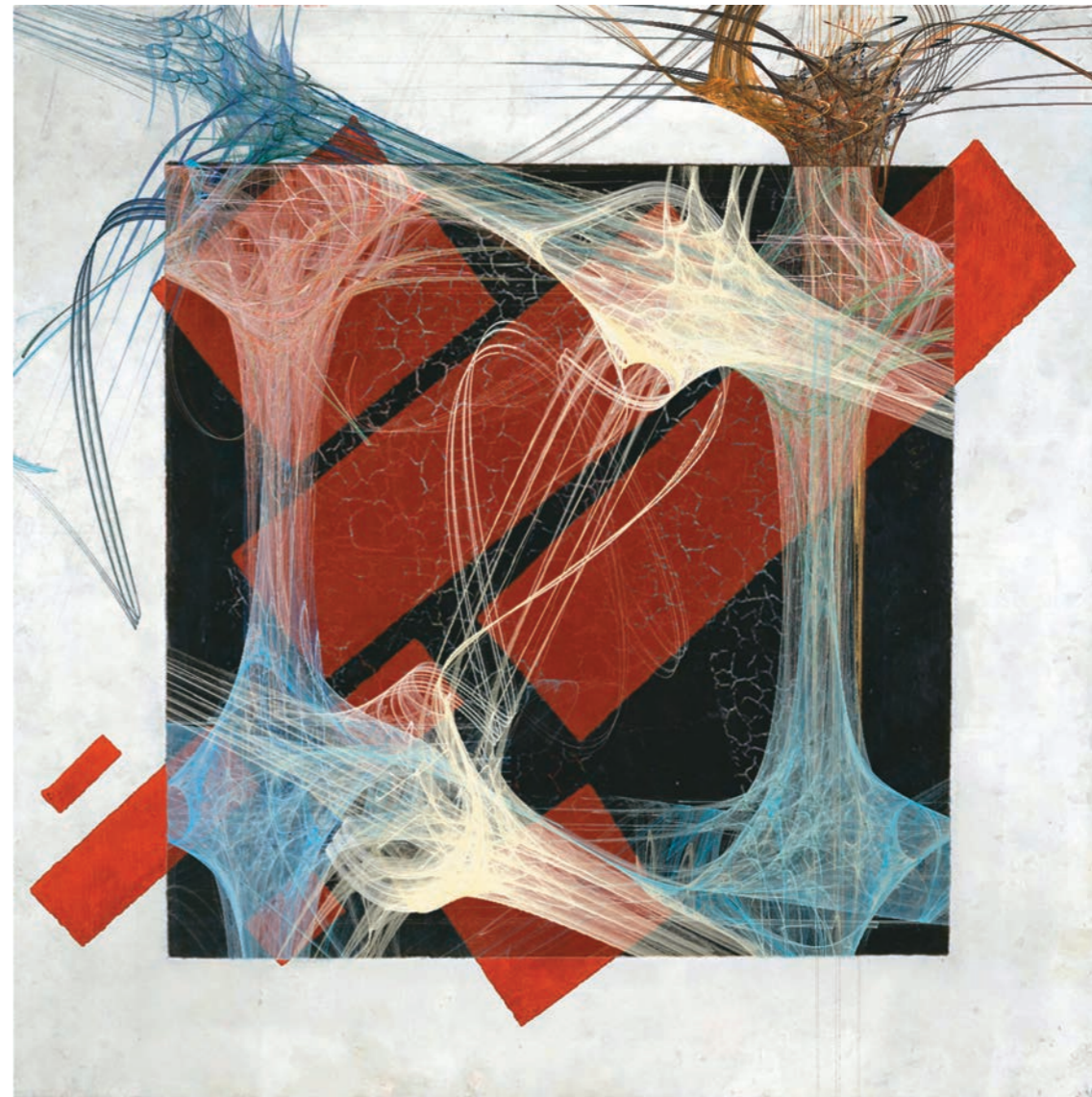

RÓCZEI GYÖRGY
Malevics-megközelítések, 2018

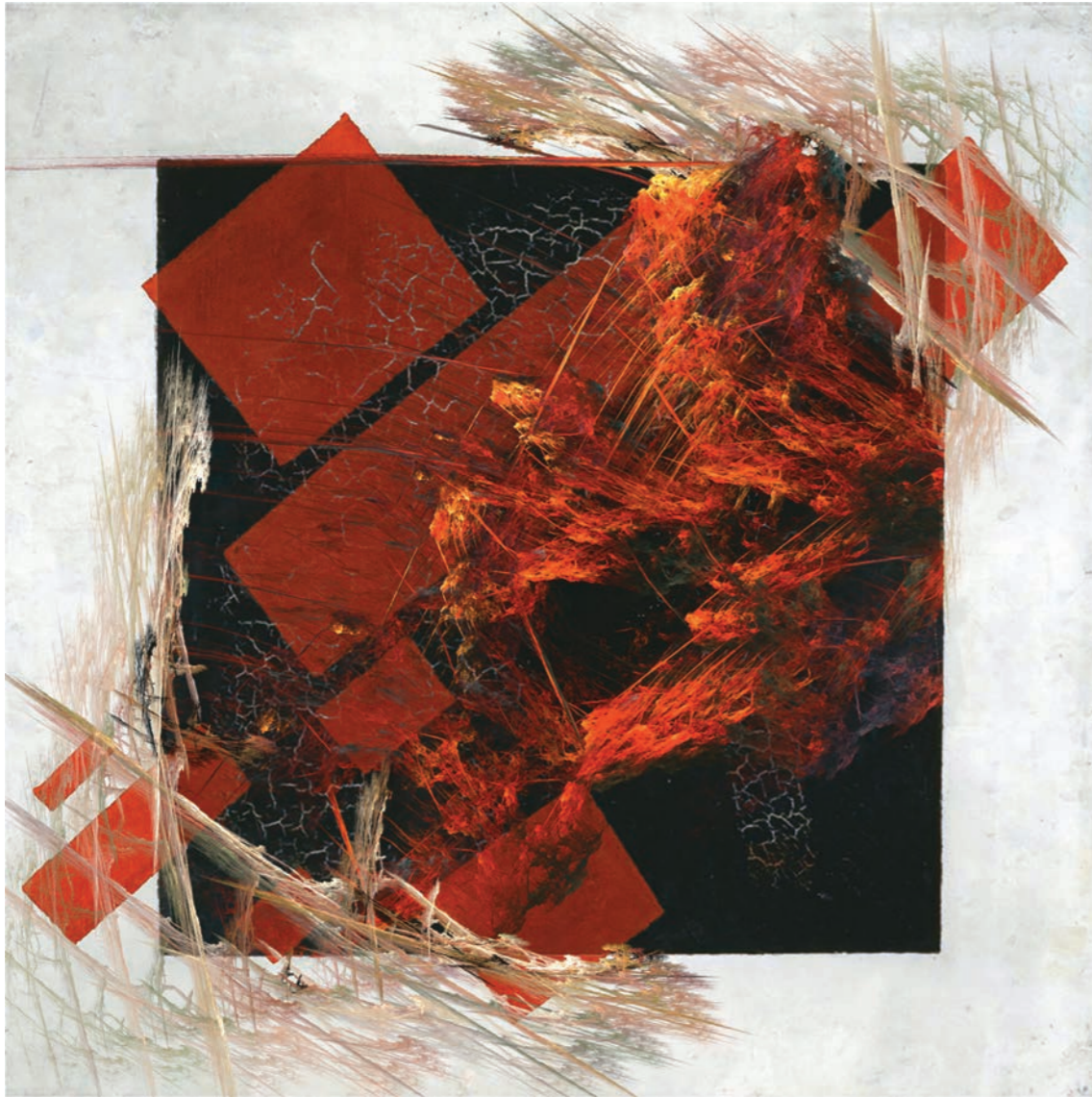
40

140 ÉVE SZÜLETETT KAZIMIR MALEVICS,

41

A SZUPREMATIZMUS ATYJA

42

140 ÉVE SZÜLETETT KAZIMIR MALEVICS,

43

A SZUPREMATIZMUS ATYJA

BALOGH DÁVID

A hús vége és a test feladata

Elhagyatott vagy, mint a tested. Nincs helye a testnek, nem illik a világ rendjébe, mert ott készült a világban, de magánhasználatra. Vidd haza a világból ezt a darab világot! Szakítsd ki, lakd be, formáld, ápd, gyógyítsd, építsd! Élvezd, gondozd, oszd meg!

Az vagy, amit megeszel, de nem olyat eszel, amilyen vagy, olyat nem ehetsz; csak olyat, amilyen kapható, amilyenné formálható egyáltalán valaki abból, ami elérhető. Nem ehetsz egy frissen elejtett állat gőzölgő belső szerveiből, pedig bestiális vagy; nem építheted fel magad pillangószárnyakból, pedig légies vagy, mint egy balerina. Nem lehetsz ragadozó, csak *húst fogyasztó*; nem lehetsz organikus, csak *organikusát előnyben részesítve fogyasztó*. Te a tested vagy, a tested pedig a fogyasztó világ maga.

Egyenlet a tested; bevétel, művelet, kimenet: kiadások, profit. Veszteséges test vagy, drágán tartod fenn, mert kényes vagy, de nem a testedért fizetnek, és nem is kell senkinek a tested. Nyereséges test vagy, sokan használnak, és ez neked is jó, vagy nem jó, de megéri, minden kiadásod busásan megtérül; jól prosperáló prosti vagy. Igénytelen vagy és senkinek nem kellesz, nullszaldós test vagy, az ilyen hamar rákos lesz és meghal, a piacon nincs stagnálás, csak növekedés. (A rák növekedése a nemnövekedés büntetése a halál térbeli növekedése által. Önkormányzati hivatalok is utalhatnának ki rákot a feleslegessé vált munkaerőnek.)

Hibákat építesz a testbe, aztán rossz irányba javítod majd, nem lehet visszafele le-építeni, mert fogyókúrázol és elromlik egy szerved, de nem lesz kisebb a hasad; elromlik a fogad, de nem lesz kisebb a tokád. Mindenki ráfázik, aki mást kér meg rá, hogy nyúljon a testbe, *helyette építse*, alakítsa, a plasztikázott arcból úrlény lesz, „*Figyelem: nemtest!*” - üvölti az arca.

Aki sokat gondolkodik és jól, annak szép lesz a teste, mert a gondolat jól-íveltségét magára ölti a lélek háza is (Nietzsche). Aki nemgondolkodó testet termel/teremt, annak soha nem lesz szép meg érdekes szelleme sem, mert nem tudja magára öltetni a gondolat formáját; minden gondolat, ami eléri, elfullad valahol valamelyik nagy, tompa kiszögellésben; elakad, elhal egy jellegtelen, ormótlan homlok alatt, egy megnyúlt, aszimmetrikus fülcimpa eltaszítja, eltorzítja a gondolatot: a mafla szó ugyanúgy jelentheti az értelem elégtelenségét és az idéetlen kinézetet. (Ironikus, hogy a magyar filozófiai levelezőlista is MaFla néven fut.)

A náci hittek a test kultuszában, de a saját képükre akarták formálni, ez lett a futurista gép-test, olyan, mint egy karabély: a náci test a fegyvergyártás tartozéka csupán, ahogy a bolsevik test a gyár alkatrésze. Gépfegyver, gépember, gyárember, embergyár - a 20. század történelme címszavakban.

A testépítő ekvivalense a paranoid skizofrén; utóbbi úgy biztosítaná be magát a saját szelleme elhallgatása esetére, hogy megkettőzi azt: magához szól, de végül idegen hangokat hall - megőrül. A testépítő

erős emberi testet akar, ezért megsokszorozza magát, de végül amorf, nem-hús, nem-emberi testet kap, tönkrement belső szervekkel, impotenciával.

Mert a test bölcs, és a szellem is test.

Vajon az antik görögök mit szólnának ehhez a sok merev gerincű, gerincsérves filozófiaprofesszorhoz?

Azt mondják, az ideális ülőalkalmatosság a gerinc szempontjából az ülő-labda, mert nem támasztja meg a hátat; rákényszeríti, hogy természetes pozíciót vegyen fel. A megtámasztott gerinc politikai ekvivalense a jóléti európai állam volt: megtámasztott, hogy lassú halálra ítéljen a munkaerőpiacon, ahogy a háttámla a gerincet. A neoliberais kapitalizmus ekvivalense olyan ülőalkalmatosság lehetne, ami nem is tart meg, de gyorsan felőröl, hogy ne kelljen az egészségügy- és a nyugdíjrendszeren keresztül sokáig fenntartani. Talán a régi óriáskerekű bicikli (velocipéd) lehet ilyen, amit ha nem tekersz, egyből elesel, és jól bevered magad.

A szép testű, fiatal forradalmárok mindig disznónak gondolták és ábrázolták a politikust és az üzletembert. A disznó teste termelt hús. Kiló, köbméter: hústömeg. A yippiek egy disznót jelöltek az elnökválasztás alkalmából rendezett happeningjükön. „Bármelyik jelölt nyer, úgymint egy disznó fog nyerni” - mondta Abbie Hoffman.

Amelyik fiatal nem akarja lerázni a kapitalizmust, mert természetesnek tekinti, hogy alá kell rendelődni, az természetként tekint a mesterséges gépre, a húsgyárra trenírozza magát. A karrierista menedzsmentszakos főiskolás olyan, mint egy kismalac, a csinosabb újévi malac, citrommal a szájában, a fogadások, céges bulik meg az upper class világa csábítja. Csik kokain, puha bőrülés a BMW-ben, befolyásos disznó-barátok, a szexpiac hentesvilága.

Szerencsés vagy, ha a test beszél hozzád, például a betegségen keresztül. A hirtelen halál a párbeszéd felmondása a test részéről, a kommunikáció képtelenségét követi.

Amit mond, azt mindig a társadalomról mondja, hisz ott készül, ott *készítetted*, ott *termelted* és oda. Lehet, hogy rossz helyre termelted, és tönkretesz a munkád. Lehet, hogy rosszul termeled, mert hasfájós, hatfájós kapcsolatban élsz. De a termelt test mindig beteg valamennyire, ezt tudnod kell, ahogy a gazdaságot célként tételező társadalom is a betegség társadalma. „Chrematistika” - így hívta Arisztotelész a profitközpontú gazdasági logikát, élesen megkülönböztetve az „ökonómiától”, a szükségletközpontú praktikus gondolkodástól. De ahogy minden betegség, úgy a kapitalizmus is véget ér egyszer. A krematórium nem üzemel örökké...

A szellem is test... A szellemi formák testi formákat hoznak létre, és a szellemi portékák el is csapathatják a gyomrot, gyorsabb mérgezést okozva, mint a fizikai táplálék (Montaigne).

A regény hagyományosan a tespedő asszonyok testéhez idomult, és tespedt asszonytestet termel; a tudományos könyvek a tespedő tudós hátfájós testéből sarjadnak, és azt is termelik ki. Kevesen vállalkoznak szabadabb formákra, mert szabadabb életre is kevesebben tesznek kísérletet. Ahol nincs kísérleti irodalom, ott nincs kísérletező szellem, eleven test és merész élet sem. „Ahhoz, hogy írni tudjanak, olvasniuk kell megtanulniuk, ahhoz, hogy olvasni tudjanak, élni kell tudniuk” (Debord).¹

1 Guy DEBORD - Gianfranco SANGUINETTI, *Theses on the Situationist International and its Time* 29. §, <http://www.cddc.vt.edu/sionline/si/sistime.html>.

A szellem is úgy számolja fel magát, ahogy a test. Ahogy a termelt hús sem test, úgy az üzemszerűen előállított tudományos ipar sem szellem. A szellemi dolgokkal foglalkozni kívánó fiatal előtt csak a tudományos pálya áll nyitva, ha szerencséje van. A könyvtárak cirkulált, bacilusos levegője, a konferenciaproduktus formális, antierotikus világa, a publikációs-verseny keltette szorongás viszont petyhüdt, impotens nem-szellemet eredményez. „Nem érzitek úgy, mintha átvertek volna titeket?” – kérdezte Johnny Rotten az utolsó Sex Pistols-koncerten (a kultúripar kellős közepén).

Ez az írás egy vers.²

Ne termelj szellemet, legyél test! Ne termelj testet, legyél szellem! Persze ez nem ilyen egyszerű. Alkukat kötsz, de nem a saját üzletedét. Húst termelsz, és a szellemed álmodik. A szellemed álma a test. A test beszél hozzád, de nem a termelés nyelvét, hanem az életét. Te ébren csak a termelés nyelvét beszéled, ezen kérdeznek tőled, ezen tervezel, ezen félsz. Amikor felkelsz, az erős ellenfénytől már nem látsz semmit. Ipari ébrenlét posztindusztriális szorongással.

A szerelmes test otthon van a saját világában és idegen mindenhol máshol. Az elhagyott szerelmes legnagyobb ellensége a test emlékezete, lélekké kell párolnia a múltat, hogy úgy váljon testté.

A hódító, a modernitás (egyik) ősmítosza szorongó hús, az elveszettségben berendezkedő, filigrán démon, szinte testetlen szellem. Már nem érez, nem szerelmes, de még nem kalkulál. Már nem tiszta művész, de még nem is üzletember. A kapitalizmus későbbi korszakainak filmjei azért szeretik annyira a kalandor alakját, mert mindig az előző korszakokat értik meg az aktuális médiumok (McLuhan). Amikor a fehér rockénekes *Back Door Man* énekel (néger blues, a besurranó titokzatos hódítóról), akkor már mindenki csak szórakozóhelyeken meg munkahelyeken ismerkedik. (A szellem álma, a nem létező test.) – Aztán már az énekesről is csak beszélnek, emlékeznek rá, de nem értik.

A legutóbbi modernitás mítosz az önpusztító. Nirvana – *Trainspotting*. Amy Winehouse – *Rehab*. Az önpusztító szellem a test nullpontja. Az anti-termelő mítosza. A leépülés építője.³ *Karambol* (Ballard-Cronenberg). A termelés roncsai. A sovány heroinistának a bordája látszik, az autónak is a váza. Az emberi torzó is gépi roncs, és a gép romja is emberi maradvány. Gyönyörűek. Aszexuálisak és erotikusak. Perverz és megközelíthetetlen világ. Heroizmusa abban áll, hogy az önpusztítás, mint önmegbetegítés, túl van a polgári stagnálás és rendszerben való legitim leépülés világán is. Az alkoholista proletár nem

2 Ne vidd be filozófia szemináriumra, mert csak elmondják, hogy ezt már a Lefebvre (tér termelése), Deleuze (embergép, test szervek nélkül), meg Agamben is mondta hasonlóan, fulladj bele a piacra termelt elméletárujumba, amit kilóra gyártottak. (Lefebvre-ről tudni, hogy diktálta a sok száz oldalas könyveit, hogy többet tudjon kiadni, bár ha olvashatatlan is sokszor.) Inkább legyél szellem!

3 Már a punk is rátalált az önpusztításra. Hogy egy magyar klasszikust idézzek: „Nyűg a testem, utálok / Miért tart rövid pórázon / Lassú gondnal mérgezem / Halálig facsarva” (QSS). Az itt megidézett kilencvenes, korai kétezres évekbeli reneszánsz egyébként nem is tartott különösebben igényt eredetiségre, mégis talán apolitikusságánál fogva tisztábban jeleníti meg, amiről beszélünk.

önpusztító mítosz, mert legalisan megy tönkre, ahogy megírták. Az önpusztító hős csak magához lojális és illegális. Nem a rendszer logikáját testesíti meg, hanem az ellentétét, vagyis pontosan azt, amit a dolgozó ember nem érhet el. (Ezért adható el jól.) A modernitás mítoszai a saját életét élő kalandortól a saját halálát haló önpusztítóig ívelnek.

A mítosz az ébrenlétet teszi elviselhetővé, de a test ugyanazt álmodja még mindig. A test emlékezete az ipari ébrenlétnek is a legnagyobb ellensége, ahogy az elhagyott szerelmesnek.

A test újra divatos, de a kulturális test is termelt test, amíg a kultúrát *termeljük*. Felőlem megérthetjük a nemi szerveket is társadalmilag konstruált valóságként, de ha eközben egy átlag fiatal annyira aktív szexuálisan, mint a II. világháború előtti elődei, akkor lehet, hogy a korszerű elméletünk nem ér semmit. Mire jó a sok posztmodern akadémiai konzervpiacra termelt elmélethús, ha a legtöbb, amit eredményez, annyi, hogy a sápadt koffein- és nikotinfüggő fiatal egyetemistának olyan szagú lesz a teste, mint az egyetemi könyvtár fénymásolószobájának? Húskonferencia? Test-tanulmánykötet? Ne fogyassz szellemhúst, legyél szellem! Ne fogyassz test-teóriát, legyél test!

Hagyd el a várost! Délután vagy munka helyett, jelents beteget! Ne szólj senkinek, csak szállj fel egy vonatra, és menj el egy közeli, de kieső településre.⁴ Keress lézengő embereket, helyieket, beszélj velük. Ismerkedj, hódíts, törd szét a világot, és törj be az övékébe, ülj sokáig egy helyi presszóban, hallgasd az életüket, aztán gyere el és örülj, hogy nem vagy benne. Vagy irigyeld őket, és később közelítsd meg az új ideálot. Meglátod, hogy függő leszel, egyre többször csinálsz majd ilyet. Nem meséled el, amit tapasztaltál, mert a szavak gyilkolják az élményt: „Miért mentél oda, mi dolgod volt ott?” „Mit lehet ott csinálni?” „Van ott valami látnivaló vagy mi?” Fúj. A szellemtelenség testellenes, az élményed viszont a test öröme. Ujjong, talpra áll, felegyenesedik a tested, gondolkozni kezd, visszaad magadnak, vagyis: lélekké válik. A test is lélek, de te húsként tartod, termeled; munka-idő-test = görnyedő profit-hús, aztán szabadidő-test = piacra vitt illatosított, kikent, passzív szarvasmarha-hús.

Kevesebbet akarsz majd dolgozni, csak azokkal beszélsz, akik értik a szabadság nyelvét, testeket keresel és találsz. Lehet, hogy elkezditek építeni a szabadság társadalom-testét, de lehet, hogy nem. Nem kell szektáriánusan politizálni, az is csak elkülönít, eszme-konzerveket fogyasztasz, aztán te is eszme-hús leszel. Különben is „egyedül leszel kommunista” (Tiqqun).⁵ Szerelmes meg csak másokkal leszel, úgyhogy a tested gyilkosa minden, ami mesterségesen elkülönít, szétideologizál, 19. századi terminusokban politizál funkcionáriussá (jobbos/balos/szocialista/liberális). *Ha nem tudod otthagyni a várost, soha nem fogod megszűlni a saját testedet se.*

De a falut is ott kell hagynod. A globális falu sokkal nagyobb lett, mint eredeti teoretizálása idején (McLuhan) volt. Nagyobb, agresszívabb, totálisabb. A munka után telefonját nyomkodó tömegek a ház előtt üldögélő egykori falusi öregekre emlékeztetnek, immár korra való tekintet nélkül. Digitális parasztok. Belterjesek, pletykások, gyanakvóak; keveset mozognak mind szellemi, mind testi értelemben – ezt

4 Ha messze utazol, megint csak konzervhússá válsz az átvilágított karámokból álló repülőtereken, a repülőgépek utashúst steril ételtárolókban tartó logisztikájában. A mozgás felgyorsulásával egy ponton túl meg is szűnik, ez az utazás vége (Virilio).

5 *Az eljövendő felkelés*, <http://rednews.hu/index.php/a-kozelgo-felkeles/639-az-eljovendo-felkeles>.

a kevés mozgást is jól kiszámíthatóan teszik meg: a piac számol velük.⁶ Tudjuk, hogy a gondolat mozgás: „A gondolat annyi, mint odamenni valakihez” (Wittgenstein). Itt nincs mozgás – mindenkire házhoz jön mindenki szennye előre megrendelve, a beállításoknak megfelelően. A közösségi háló társadalma az egyik lehető legkonzervatívabb világ. Megvan a saját apartheid-logikája, amivel rákényszerít, hogy ha nem használod, ne tudj mozogni offline sem. „Az új identitások a mi államaink az államban: a Facebook-profil alapján vesz fel a munkáltató (produkció), azzal lehet regisztrálni az online társkereső alkalmazásra (reprodukció), az ott kedvelt megosztások a véleményeink, és a sokak által, tömegesen posztolt tartalmak a közvélemény, amihez alkalmazkodunk, ha azt akarjuk, hogy barátaink »ismerősök« maradjanak (konformizmus).”⁷ Marginálissá kell hogy váljon életedben a falu világa, ha nem akarsz nyámmogó agyú tanyasi tökfilkó lenni. *Ha nem tudod otthagyni a falut, halva-született szellemet fogsz a világra hozni nap mint nap, és elkerül az élet.*

A város és a falu: időszámítások. A város idejét a bérmunka szervezi, a falu ideje az élet utáni eseménytelen szabad idő szférája. A két világ átjárja egymást, beledolgozik egyik a másikba: a dolgozó ember is facebookozik és a facebookozó ember is a gazdaságot pörgeti: reklámokkal találkozik, megosztja, vírus-szerűen terjeszti a hirdetési felületekként funkcionáló honlapokat. Az egyetlen felszabadító küzdelem az időért folyó harc. Minden baloldali aktivizmus, lobbi, program, ami nem ezt tekinti elsődlegesnek, hiteltelen. Nem az elosztás a legfontosabb kérdés, hanem az emberi élet, ami az idő rabszolgája lett. Nem „we are the 99%”, hanem „we are the 100%”, ugyanis mindenki az idő rabszolgája (Marx). Nem a pénz igazságos elosztása a cél, hanem a javaké – a pénz mint olyan felszámolásával a horizonton. Nem a teljes foglalkoztatás a cél, hanem a kötelező munkaidő csökkentése a bérezés szinten tartásával, majd a munka mint olyan felszámolása. Jó ötletek, ígéretes elképzelések bárhol jöhetnek, ezért kell ezt a problematikát kiszakítani az ideológiai gettóból, hogy ne csak anarchisták, anarcho-kommunisták tematizálják, hanem lehetőleg mindenki, mindenhol, mindig. Hiszen mindenki antikapitalista, csak van, aki még nem tudja. Mindenki hús és test akar lenni.

Ez az írás öltözet. A szellemed magára ölti, felpróbálja, tesz benne pár lépést, esetleg elbizonytalanodik, leveti, bevágja a sarokba. Aztán rájön, hogy rosszul vette fel, megpróbálja újra, elmegy benne valahova, tetszeni fog valakinek vagy nem, mindegy, neked jólesik minden reakció, szereted a ruhád, egyre többet van rajtad. Rongyosra hordod, elszakad. A testedre kell szabnod utána a sajátodat, de ehhez előbb testté kell válnod.

6 A személyre szabott hirdetési/értékesítési stratégia a 20. századi szubjektum genezise, lásd *The Century of the Self (Full Documentary)*, <https://www.youtube.com/watch?v=eJ3RzGoQC4s>.

7 BALOGH Dávid, *A forradalmi nem-szubjektum története. Az identitás visszautasítása mint stratégia a későkapitalizmus kritikáiban*, Magyar Filozófiai Szemle 2016/4., 128.

TRANSPARENTS PORTRÉK, SZIMULTÁN JELENTÉSEK

Barcsay Jenő – Vajda Lajos – Ámos Imre – Korniss Dezső – Anna Margit – Bálint Endre

„Ogni pittore dipinge sè”¹

2018-ban útjára indult a közel két és fél ezer műalkotást felölelő Antal-Lusztig-gyűjtemény katalogizálása. A könyvsorozat első – a kollekción szignifikáns részét bemutató – kötete túlmutat az alcímekben jelzett hat művész műalkotásainak kronologikus rendszerezésén. Az életrajzi összefonódásokon túl, a számos ponton egymást metsző alkotói törekvések jelentős csomópontjait is kiemelten tárgyalja: a szellemi és képi inspirációs forrást jelentő szentendrei miliót, a bartóki párhuzamokat mutató – egyszerre magyar és európai szemléletű művészet megvalósítása érdekében folytatott – motívumgyűjtésre koncentráló „szentendrei programot”, az 1945 utáni progresszív művészeti irányzatokat képviselő Európai Iskola kulcsfontosságú szerepét, valamint a II. világháború időszakához köthető európai civilizációs válság lehetséges művészi kifejezőmódjainak változatait. A kötet kapcsán – Nagy T. Katalin kurátori munkájának köszönhetően – *Fátyolsáv fények, csurranó színek* címmel (2018. augusztus 28-ig megtekinthető) kiállítás nyílt a debreceni MODEM Modern és Kortárs Művészeti Központban, ahol majdhogynem háromszáz mű látható a 20. századi magyar képzőművészet kiemelkedő alkotóitól.

A kiállítás egyik fő témája, tárgya és motívuma a portré. A képek aurájában az alkotók szubjektuma, személye, lelke jön napvilágra. A *porték* e hat művész jelenlétének bizonyosságát igazolták, és igazolják most is, s túlmutatnak alanyaik pusztá ábrázolásán: a mindenkor szubjektivitás és jelenlét létrehozásának hordozóiként tűnnek fel.

Barcsay Jenő festményei nemcsak alkotójának, hanem korának művészeti, történeti és kulturális portréját is jelenvalóvá teszik. A festészet absztrakt-konstruktív ágának képviselőjére jellemző – a cézanne-i örökségből is táplálkozó – alkotói téma a tér és a forma, a táj és az ember viszonyának kutatásán túl magára a festményre és a festészetre irányul. Művei rendre a művészet és a valóság közötti hasonlóságok különbözőségeit aktualizálják. A tárlaton bemutatott Vajda Lajos-alkotások kiválóan szemléltetik a 20. század egyik egyetemes jelentőségű művészeinek változatos és sokrétű életművét. Konstruktivista és szurrealista elemek felhasználásával, a transzparencia elve szerint készült munkái, valamint az utolsó alkotói periódusának ismeretlen világba kalauzoló enigmatikus művei a képek képeiből, egy már „elmúló

1 Toszkán mondás, mely az olasz irodalomban először 1477 és 1479 közötti időszakban jelent meg. Magyarul: Minden festő magát festi.

árnyék álmairól” tanúskodnak. Áthaladhatunk velük az árnyakon és az álmokon – az árnyon, amelyben a halál gyűlik össze, az álmon, amelyet az élet sűrít magába –, hogy visszatérhessünk ahhoz a mágikus tekintethez, amivel például az 1936-os *Őnarckép architektúrával* című rajzán szembesülhetünk, amely nem kérdez és nem is válaszol; csönd és felfüggesztés csupán, néma tanúja annak, ami volt. Ámos Imre művei által a befogadóit a képből nem pusztán szimbolikus módon vezeti ki egy ismeretlen lélek mélységeibe, hanem éppen annyira vissza is vezeti a vászon és a festmény immanenciájába. Pontosabban egyértelművé teszi, hogy a lélek mélysége *itt* (a képben), ebben az előre vont visszahúzódásban, s nem máshol van. Tragikus sorsa Ámos egész életművét behálózza, azonban – sokszor látomásos – művei nem egy lélek allegóriáiként léteznek: például feleségéről, Anna Margitról készült portréi a bensőség alakjának kibontásai, de nem egy olyan bensőségé, ami az alak mögött volna megpillantható. Alakjai nem azért jelentek meg, hogy felidézzék a szeretett vagy csodált lény(ek) emlékét, hanem azért, hogy bizonytalan és fenyegetett létezésében emlékeztesse önmön szubjektumát saját magára, hogy megvalósítsa annak végtelen visszatérését önmagához. Anna Margit őnarcképein és hibrid bábuin keresztül hasonlóképp egy közel hozott távollétben idéződik fel: festményeiben elveszve könnyen úgy érezhetjük, hogy a lélek ritkán volt ilyen közel önmagához és hozzánk, ritkán idézte fel magát így önmagának és ugyanakkor nekünk is. Korniss Dezső 1947-es *Bodobácsfején* az egész arc válik szemmé, ami elsődlegesen már nem a látás szerveként, hanem egy olyan őrködő jelenlétként tűnik fel, ami egyszerre áll lesben, önmagára és a másikra várva. Bálint Endre egyéni – az emberi létezés legnehezebb alapkérdéseit egyszerre drámaian és derűsen kutató – vizuális nyelve és egyedi motívumtára nem pusztán a láthatót, hanem a láthatatlant állítja ki. Így tárgy-képein, *assamblage*-ain és kollázsain a láthatatlan jelenléte egy másféle látványra apellál, mint amit látásunk nyújt.

E kiállított, a szubjektum távollétébe (az enyémbé, az övébe: a miénkbe, amely definíció szerint egyszerre közös és osztott) hatoló tekintetek felidéznek egy-egy jelenlétet, ezáltal visszahívják, visszatérésre készítetnek a távollétből és emlékeztetnek valakire távollétében. Így válnak halhatatlanokká nemcsak a halálban, hanem a művekben is.

PÉTER SZABINA

BUDAPEST PIXEL

Szabó Kristóf kiállítása

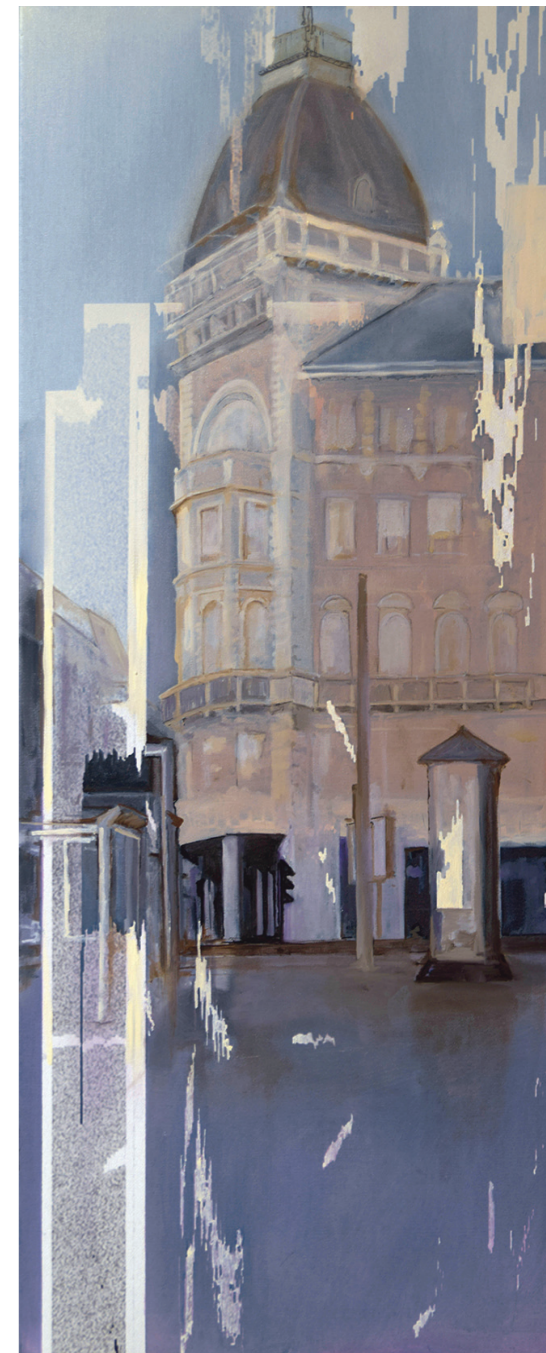
2018. április 11-27.

Hogyan ismerjük meg a várost? Hogyan ismerünk rá terekre? És fordítva: ha kiragadnak és elénk helyeznek egy részletet a városból, akkor tudjuk-e, hogy az a részlet a város mely szegletének, mely képének a részlete? Általában tudjuk. Általában egy töredék-fotóról megismerjük Budapestet, még akkor is, ha a töredéket is tartalmazó egész fotón ábrázolt budapesti utcán vagy téren nem is jártunk soha. A város karaktere nem a rész és az egész problémája. A fényképezés, és általában a képkészítés, így tehát a festészet problémája ez. Aki mintát akar venni a városból, annak a problémája ez.

A várost ugyanis nem látjuk, a várost érzékeljük. Ez az érzékelés pedig sosem egész, mindig töredékes, mindig részletekből álló és mindig részletes. Kristóf úgy mondaná, a városból érzékelt képünk mindig roncsolt. Az itt látható roncsolt képek mind-mind a város részletei, így jól mutatnak rá a városok részletszerűségének sokféleségére, mert a részletszerű érzékelés esetében sem feltétlenül a kép egy kisebb részét kell értenünk. Azt is, de nem csak.

Mint ahogy Szabó Kristóf művei esetében is a részletekben feltáruló város nagyon sokféleképpen részleteződik. Lehet a kép egész, de csak körvonalaiiban felismerhető, körvonalaiiban részletszerű, mint azok a párvonalas grafikák, amelyeken egyedül a néhány vastagabb kontúrral ábrázolt alak és egyébként – a képi médiumból kimutatva – a kép címe jelöli ki a kép fókuszát, és lehet a kép darabos, ám darabját tekintve egész. Egész-részlet, mint az *M4* című alkotás vibráló részletszerűsége, részletszerűségei.

Szócséplésnek tűnhet, amit mondok, de ez egyfelől egy kiállításmegnyitó, és nekem, mint akinek tiszte, hogy megnyissa ezt a kiállítást, kutyakötelességem addig csépelni Kristóf kiállításával kapcsolatban a szavakat, amíg lehet. Vagy legalábbis addig a pár percig,

ameddig türelmét élvezem a közönségnek – a megérdemelt borozás előtt.

Másfelől Kristóf jelenlegi kiállításának képei ténylegesen a város kortárs érzékelésének kérdéseire, problémáikhoz is elvezetnek minket. Legalábbis így olvasom, így érzékelem ezt a kiállítást én, egy építész, akinek pedanciája az, hogy a város érzékelésével, érzékelhetőségével foglalkozzon. Ebből a pedáns megközelítésből pedig különösen fontosnak tűnik a város örökké töredekes mivoltával foglalkozni egy olyan korban, amikor a képek, a felületek, az „interfészek” a gyakorlatban is szétűtik, majd újra konstruálják azt, ahogyan eddig a várost érzékeltük. Mi ugyanis, és ehhez nem kell építésznek lenni, hogy belássuk, abban az évtizedben élünk, amikor ez történik. Szétesik a város valaha volt jó öreg töredezettsége, és összeáll egy újfajta töredezettség.

Néhány évvel ezelőttig onnan tudtam, hogy mindjárt itt a villamos, ha megláttam a villamost a sínpárokon fizikai valójában megjelenni, valahol abban a távoli kanyarban, ami felé mindig lelkesen és bizakodva tekingetem, hogy jön-e végre a villamos. Ha ezzel nem voltam elégedett – és elég sokan voltunk így, elég sokszor –, akkor vakmerően a peronról lelépve a síneken állva a már említett kanyarba mélyebbre betekintve láhattam messzebbre, és érzékelhettem a villamost korábban. Megközelítőleg két egész másodperccel korábban, mint azok, akik a peronon maradtak.

Ma mindezt megtehetem és meg is teszem a BKK appjának segítségével. Nemcsak a kanyar mögé látok már be, és nemcsak azt a szerelvényt látom, amit éppen várok, de az összeset, ami a városban közlekedik. Akkor, amikor akarom és ott, ahol akarom. Így érzékelem a várost.

És így érzékelem azt is, ha valamelyik barátom engedélyezi a helyzetmeghatározását a Facebook Messengerben, hogy megtaláljam őt egy emberekkel teli tér között közepén. Onnantól kezdve a városnak egy másik képe tárul elém, a városi tér érzékelése egy másik, egyébként szűkebbnek tűnő képen keresztül tágul ki számomra,

egy egyébként rendkívül többrétegű, az űrt is megjáró folyamat eredményeként. A mobilom képét nézem, hogy konstruáljak egy képet a városról magamban. A mobilom képe ebből a szempontból ugyanúgy működik, mint az a gesztus, ahogy leléptem a peronról pár éve, hogy a síneken állva láthassak messzebb. Nem az érzékelésem vágya változott meg, hanem mélysége.

Mondhatnám azt, hogy ezeknek az appoknak a segítségével annyi történik, hogy tudom, hol van a villamos, és hogy hol van a barátom, de ezzel nem tennék egyebet, mint információszerzéssel degradálnám a város radikálisan újszerű érzékelését. Azt, amiről építészként meggyőződése, hogy átalakítja a térről alkotott gondolkodásunkat is, éppen annyira prózaian, mint ahogyan a számológép engedett minket elfelejteni a fejben számolás képességét. A tér új érzékelése egy régi érzékelés eltűnésével is jár.

Szabó Kristóf képei bár digitális képi, kevert mediális mivoltukban rendkívül naprakészek, de az újszerűségük mögött a város egy archaikus érzékelésének módja sejlik fel. Egy olyan korszak városérezése, amely nem eltűnt és nem eltűnni fog, hanem pontosan ezekben a percekben tűnik el.

Így ezek a műalkotások – és most jön a csavar – pontosan úgy működnek, mint azok az analóg fényképek, amelyeket az ember az évek távlatával egyre nagyobb nosztalgiával tekint meg, mígnem egyszercsak rádöbben, hogy az előhívott kép papírmínősége, és a kép hátán aranysárgán csillogó FOTEX-logók legalább annyira részei a képet ábrázoló kornak, mint maga a kép vizuális tartalma.

Kristóf műveinek izgalma abban rejlik, hogy nemcsak a várost mint tárgyat örökítik meg egy adott korban, de az adott kor éppen eltűnő városérezésének a módját is. Ha ennek súlya érthető, és remélem, érthető, akkor örömmel ajánlom figyelmükbe Szabó Kristóf kiállítását.

A kiállítást megnyitom.

SMILÓ DÁVID

NAGY ZOPÁN FOTÓMISZTIKUMA

*Könyvbemutató és kiállítás,
2018. március 14. – április 6.*

Ha – első közelítésben – Nagy Zopán költészetét idézem fel magamban, valami gátlástalanul áradó, mámoros szövegfolyam jut eszembe, melyben az alkímia és a szó-mágia, a zsigeri figyelem és a keleti filozófiák ihlete egyesül a modern irodalom kollázsszerű eklektikájában. Ez a nagy kavardás – azaz az egymást elvileg kizáró mozzanatok problémátlan egymásban létezése és termékeny összjátéka – rögtön meg is mutatja Zopán bonyolult poétikájának egy lényegi jellemzőjét, hogy nem a különbségekre, hanem a minden dolgokat összefogó közös nevezőre érzékeny a világból, ami olyan – Pilinszky Jánossal szólva –, mint „egy némán guruló vasgolyó a mélyben”.

Ez az idegesítő sokféleség amúgy mélységesen gyanús volna nekem, hisz’ többnyire figyelemhiányra utal: akit túl sok minden érdekel, azt valójában nem szokta

igazából érdekelni semmi sem. Persze hacsak nem arról van szó – mint jelen esetben –, hogy egy szuverén alkotó egyéniségének a centruma épp ilyen sokfajta természetű.

A „szétszórt-centrum”, íme, egy, a Zopánra jellemző szép paradoxonok közül. Mintha minden dolgok időtlenül hullámoznának benne, s mintha e kozmikus tudat totális élményét közvetítenék a művei számunkra.

Simone Weil szerint „A művészetben nincs cél, mégis a végcél jelenlétének ellenállhatatlan, kényszerítő érzését kelti”. Ez a titokzatos végcél – jelentsen bármit is – jelenlétének ellenállhatatlan érzése az, ami Nagy Zopán műveit is egységes mederben tartják. E homályos végcél vagy Abszolútum ugyanakkor nem föltétlenül esztétikai természetű – pedig joggal lehetne az az érzésünk Zopán művei kapcsán, hogy minden költészetből van nála, tán még ő maga is az –, inkább mintha a Transzcendencia felől mutatkozna meg. Carl Gustav Jung vallotta: „Minden írásom sorsszerű kényszer hatására jött létre. Amit írtam, belülről támadt rám, én csak szóhoz jutattam az engem mozgó Szellemet. Ki kellett mondanom olyan dolgokat, amiket valójában senki nem akart hallani. Szörnyű az a gondolat, hogy az embernek árnyoldala is van, amely nemcsak apró gyengeségekből áll, hanem valójában démoni természetű. Az az ember, aki nem járta meg szenvedélyeinek poklát, nem is küzdötte le őket soha.”

Nagy Zopánt egyfolytában feketén izzó, rémálomszerű hallucinációk támadják belülről, és ő is „csak” kimondja ezek követelményeit. Nem is tehet másként, hiszen – szintén Jung megfogalmazásában – „Nem nekünk vannak titkaink, hanem az igazi titkok birtokolnak minket”.

A Transzcendens e sötétben ragyogó, egyben nyomasztó arca nagyon is ismerős a művészet történetéből: Grecótól William Blake-en és Rimbaud-n át egészen Vajda Lajosig vagy Kaposi Tamásig. Az irodalomban vagy a festészetben kifejezhetők az extatikus látomások, feltéve, ha a művész nem fél elégni a misztikus ihletben. A fotóművészetben azonban ez az önkívületi stílus idáig

csak nyomokban volt kimutatható. Edvard Munch szerint: „A fényképezőgép nem versenyezhet az ecsettel – legalábbis addig, amíg a mennyben és a pokolban nem kerül használatba.” Zopánnak ez a mutató is sikerült: íme a fotóművészet misztikus stílusa, következetesen végigvive egy teljes albumon keresztül.

Feltételezem, azért volt képes ezt az új, soha nem látott fotóstílust létrehozni, mivel számára az extra dimenziók rezgése nem élete kivételes és ritka pillanatai közé tartoznak, hanem hétköznapi életvalóságának állandó mozzanatai. Írni vagy rajzolni sem tudna misztikus ihlet nélkül, így egy ilyen magától értetődő, egyben roppant erős hallucinatív nyomásnak még a fényképezőgép sem tudott ellenállni.

E meghatározhatatlan képvilág jellemzői, hogy új teret és új időt teremtenek – vagy inkább megsemmisítik mindkettőt, hétköznapi értelmükben véve. Kísérteties, humortalan, semmiből jött képek ezek, melyek ijesztően nagyobbak nálunk. Technikai hibákat abszolutizáló, anyagtalanságú rezgések, homályos jelentésű ám rendkívüli

szellemi erőt sugárzó meta-képeket látok. Mintha minden egy Másik Valóság akváriumában lebegne, ahol minden máshogyan van, és ahol ég és föld ugyanaz. Nem katarzissal kommunikál, mint a misztikusok általában, soha nem magasztos hangzású, teszem azt, inkább meditatív, sugárzó szellemi mélységeket közvetít. Egy szuverén egyéniség jár itt az Ismeretlenben és lefotózza nekünk a Titkokat, amik persze nem hagyják magukat, és továbbra is megőrzik lényegi titokzatosságukat.

Számomra ezek a képek új és meggyőző bizonyítékai annak, hogy az autonóm személyiség végsőkéig feszítése abszolút lehetséges és működő út a Transzcendencia irányába, ahogy Cioran mondta: „A misztika nem hit, a misztika a szuverén ego kalandozása az Abszolútum felé.”

Végül ugyanez a gondolat Bergyajevnél: „Csak a szuverén egón keresztül lehet közünk a Transzcendenshez. Isten itt nem dogma, hanem életprobléma.”

MILTÉNYI TIBOR

NEWORWELL

Szlaukó László kiállítása
2018. február 14. – március 9.

1. Elhatározzuk, hogy élünk állampolgári jogainkkal.
2. Elővesszük és gondosan kicsomagoljuk a kézi szavazókészüléket.
3. Zászlódíszbe öltöztetjük a mellékelt készletből, ügyelve a szélirányra (jobbról vagy balról fúj), felszereljük az Európa-kapcsolatot, tájolóunk a mellékelt iránytűvel, és belelapozunk bármilyen újságba tájékozódás céljából.
4. Ellenőrizzük a képviselők egymásnak adományozott címkéit, szitokszavait.
5. Bekapcsoljuk a mellékelt Sokol rádiót, és figyelni kezdjük a parlamenti napirendet.
6. A készülék működtetéséhez – mint adót – pénzt dobunk be, melyet azonnal a „lenyúló nyíláson” át ki is veszünk.

7. A megfelelő időpontban mi is szavazni kezdünk.
8. Elégedetten hátradőlünk, és várjuk, hogy a mi érdekeink is végre érvényesüljenek.

Ez a használati utasítás a *Kézi készülék a parlamenti szavazáshoz* című mobil plasztikához. A fából megfaragott, népi játékokra emlékeztető készülék rendben működhet: a fa zászlók megfelelően állnak, a fa figurák engedelmesen emelgetik karjaikat, minden jól működik és mégsem. Hiába írom ki a transzparensre, hogy „ITT VAN MÁR A KÁNAÁN”, csak rövid és lesújtó véleményt tudok arról mondani, amit alulnézetben megélek.

A szavazógép köré építettem fel a Magyar Műhely Galériában megrendezett *Neworwell* című kiállítást, de ez egy emberöltővel előbb kezdődött. A nyolcvanas évek legelején tudtam/mertem megfogalmazni a magam számára is korlátozott lehetőségeimet, kiszolgáltatottságomat, megalázhatóságomat, tehetetlenségemet. Megkísértem magamból kiírni vagy tárgyiasítani, gúnylással semlegesíteni rossz érzéseimet. Így az erőszak hatására infantilissá váló lakosság rám eső vetületeként 1981 végén megalapítottam az egytagú Nemzetközi

Infantilis Pártot (NIPp) – a vezetettek pártját. Akkor még senki sem gondolta, hogy néhány év múlva minden összeomlik, és „forradalmárok” tucatjai munkálkodnak majd az új hatalom és javak megszerzésében. Ekkor még szűk körű, néhány fős családi, baráti összejöveteleken zajlottak az új és újabb bemutatóim, összejártunk bulizni, azt még nem tiltotta meg senki, – és mert egy pártnak működni kell – imitáltam azt a pártéletet, amit a „nagyok” is csináltak. Megpróbáltam nevelés tárgyává tenni a politika hétköznapiját. Az aktuális eseményekről véleményeket fogalmaztam és manifesztáltam a magam módján. Rendszeresen kitüntettem magam saját készítésű blaskákkal (kitüntetésekkel) a szűk baráti körben, nagy ováció és röhögés közepette. Így támadt az ötletem is, hogy néhány héten át, mindig az aznapi újságból, egy lehetőleg kultúráról szóló cikk kiválasztott legbornírtabb (bárgyúbb) mondatát géppapírra, mártogatós tollal 25x büntetésből leírom. Ezt a feladatot eretnek gondolataim miatt róttam magamra. Sajnos az ÖN-JAVÍTÓ-NEVELŐ MUNKA nem segített hozzá a leírt és magamra oktrojált gondolatok elfogadására. Az akció fergeteges sikere arra buzdított, hogy megismételjem 1988-ban, és milyen érdekes volt, hogy a változás után, 1991-ben is

ugyanaz volt a hangzás. Mintha ugyanazok írták volna, csak a nevek változtak.

Az első időkben mail art-munkákat küldöztem szét – akkor még olcsó volt a posta, ma már valószínűleg csak e-mailek lennének. Ezekből a bélyegekből és lapokból a falakon több darabot bemutatok. George Orwell 1984 című könyvével és munkásságával 1985-ben ismerkedtem meg. Ez lett az igazi folytatás és a továbblépés számomra. A NIPp ekkor alakult át, és így jött létre a New Orwell Art Society azóta is működő, szokás szerint egytagú szervezete, de hogy a performanszokban legyen segítségem, mindig új tagokat kértem fel – ők lettek a New Orwell Art Society Street Brigade változó tagjai.

Nagy vállalkozás volt az elkészült három almanach, száz példányban xeroxozva, és általam kézzel színezve és fűzve. Az első a *Torony*, a második a *Kannibál*, a harmadik a *BudaPestis* nevet kapta. A művészeti, irodalmi (ötvenoldalas) tematikus kiadványok is az orwelli gondolkodás hordozói lettek.

1996-ban gondoltam egy merészet és beadtam a parlamenti szavazógépet a Nemzetközi Grotteszk

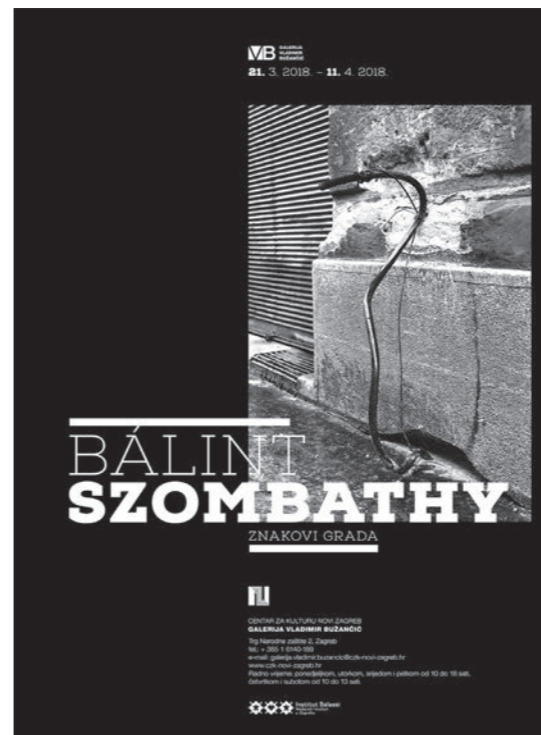
Kiállításra. Magam is meglepődtem, mert a fődíjat és a Dorottya-díjat is megnyertem vele. Azóta egy újabb munkámmal, az Állampolgári Tudatmódosítóval 2009-ben ismét díjat nyertem. Mint sok munkámban, melyeket a New Orwell képviselőjében „polit-kunstként” készítek, ebben is a mindenkori Hatalom és az Állampolgár közötti meglehetősen egyoldalú viszony sajátos formáját próbáltam megjeleníteni. Itt a médiák, tv, újság és reklámszórólapok dömpingjét fogalmazom meg. Ezekkel tömik minden érzékszervünket, majdnem lehetetlenné téve saját érdekeink egészséges képviselőjét. Mint ahogy a lovakat teszi az ember irányíthatóvá a szemellenzővel, így működnek ezek a médiák is. Befolyásolnak és irányíthatóvá tesznek szinte észrevétlenül. Csak külső szemlélőként vesszük észre a szemellenzőt, amely pórázként is működik. Ez a munka is szerepel most a kiállításon.

Az idő kényszerű sodrásában egyszerűen elérkezünk életünk egyik eddig térben legközelebbi és legtragikusabb eseménysorához. A jugoszláviai háborúról két munkával emlékezem/tiltakozom. Az egyik, az *Ami* – *Ami* a kihizlalt, kényeskedő, körülrajongott „csak hétköznapi munkájukat végző” bombázókról, a felsőbbrendű Miki egerekről szól, a másik, a *Temetés játék* a gyanús és zavaros eszmékkel egymás ellen uszított, egymást gondolkodás és gátlás nélkül gyilkoló, valaha volt szomszédokról.

Véletlenek sora előzte meg ennek a kiállításnak a létrejöttét. Egy barátom nógatására kerestem elő az elmúlt 35 év régen elcsomagolt dokumentumait, melyekből egy könyv született tavaly december elejére. Ennek a könyvnek az elkészülése után merült fel egy kiállítás gondolata, mely bemutatja ezt a könyvet, és ennek a küzdelmes időszaknak a történetét – sajátos nézőpontból – alulnézetben. A *Neworwell* című könyvem könyvbemutatója végül kiállítás lett, és a könyvkatalógusként használható. A kiállításon nem látható manifesztumokat, dokumentációkat is találhatnak benne.

SZLAUKÓ LÁSZLÓ

HÍREINK

Szombathy Bálint *Znakovi grada - Városjelek* című önálló tárlata március 21-én nyílt meg az újjágrábi Vladimir Bužančić Galériában. A megnyitón Želimir Košević művészettörténész és Magyar József, Magyarország zágrábi nagykövete beszélt.

Szét tartó párhuzamok címmel a budai Villa Liviában vizuális költészeti kiállítás nyílt április 11-én, amelyet a költészet napjától kezdve két hétig láthattak az érdeklődők. A képmunkával szereplő képzőművészek, írók és költők Borsik István, Fenyvesi Ottó, Géczy János, Háy János, Magolcsay Nagy Gábor, Petőcz András, Szkárosi Endre és Vass Tibor voltak, valamint Tóth Kinga, aki videó-installációval vett részt a kiállításon. A költészetnap megnyitón Szkárosi Endre beszélt a nyelv és a kép lehetséges kapcsolatairól, a finisszázson pedig Petőcz András tartott szubjektív tárlatvezetést.

Április 19-től *UrbsArt2018 - Concreta Festapoesia* címmel a Római Magyar Akadémia rendezett háromhetes avantgárd művészeti sorozatot, melynek állandó alapját a RMA galériájában megtekinthető konkrét költészeti kiállítás képezte a Garrera-gyűjteményből:

köztük Arrigo Lora-Totino, Adriano Spatola, Emmett Williams, Augusto de Campos, Heinz Gappmayr, Eugen Gomringer, Timm Ulrichs és mások munkáival. Az első hétvégi fesztivál programjából csak néhány nevet említve Weiler Péter, Győrfi András, Kőmíves Kristóf, Mr Inglese, Paolo Bielli, Kőmíves Kristóf, Lilla von Puttkamer, Albrecht Fresch, Soós Gergő, Tóth Kinga, Szilágyi Rudolf, Pawel Kulczynski és Petr Vrba szerepeltek.

A második hétvégén (április 27-28-án) került sor Ladik Katalin és Szkárosi Endre performanszaira, Sharon Messmer, Luc Bénazet és Gunnar Berge felolvasására. Izgalmas régi és kortárs zenét szólaltatott meg Daniele Roccato nagybőgőkvinettje a Santa Cecilia Konzervatóriumból, és emlékezetes tangóharmonikazajkoncertet adott Luca Venitucci.

A harmadik hétvégén (május 4-5.) különös érdeklődést váltott ki Nanni Balestrini kötetbemutatója, majd – többek között – Marco Giovenale, Oswald Egger, Maria Ridzonova Ferencuhova, Jean-Marie Gleize, Michele Zaffarano és Giulio Marzaioli felolvasását, Éric Houser, Mario Moroni és James Glasgow, valamint Mario Corticelli performanszát élvezhette a közönség.

A rendezvénysorozat részét képezte még a Barbora Dusikova és Zahorján Ivett által szervezett *Concreta Festamoda*, amelyen Odivi, Tomcsányi Dori, Musa és Ewa Golaszewska munkái szerepeltek. A záró rendezvényen Elio Martusciello *Audiomacchine del desiderio* című koncertjét hallotta a közönség.

concreta
festapoesia

A monstre rendezvényhez tudományos konferencia kapcsolódott május 2-án, amelyen a konkrét és az experimentális irodalom kérdéseiről Andrea Cortellesa, Simona Menicocci, Szkárosi Endre, Gianni Garrera és Marco Giovenale, valamint Giuseppe Garrera, Gilda Policastro, Luigi Magno, Florinda Fusco, Sebastiano Triulzi és Vincenzo Ostuni tartottak előadást.

A 10. *Grotteszk* nemzetközi képző- és iparművészeti kiállítást Szombathy Bálint nyitotta meg a kaposvári Együd Árpád Kulturális Központ Vaszary Képtárában, május 24-én. A Kapos Art művészeti egyesület által szervezett kiállításon 244 alkotás került közönség elé.

MUNKATÁRSAINK

BADA TIBOR
(Újvidék, 1963 – Budapest, 2006) költő, multimediális művész.

BALOGH DÁVID
1988-ban született Nagykanizsán. Jelenleg a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen megkezdett politikai-filozófiai tárgyú disszertációján dolgozik, melynek témája a 20. század második felének kapitalizmus-ellenes mozgalmainak filozófiai alapjai. Emellett novellákat és kísérleti irodalmi műveket ír.

BÍRÓ JÓZSEF
Budapesten született 1951-ben, költő, performanszművész. 1975-től rendszeresen publikál verseket. Egyéb műfajai: vizuális költészet, műfordítás, kispróza, kritika, grafikai művészet. 1987 óta művészi előadásokat tart, akciókat hajt végre.

MIROSLAV HOLUB
Cseh költő és immunológus, 1923-ban született Plzenben. Műveit több mint 30 nyelvre fordították. A 7496-os kisholygó róla kapta a nevét. 1998-ban hunyt el.

KECSKÉS PÉTER
Transzmediális képzőművész, elektrográfus, fotográfus, videóművész, művészeti író, költő, asztrológus, noisemaker, performer. Eddig négy önálló katalógusa és két kötete jelent meg. Több mint ötven egyéni kiállítása volt. Tagja a MAOE-nek, a Magyar Elektrográfiai Társaságnak, a Magyar Küldeményművészeti Társaságnak és a Magyar Aquinói Szent Tamás Társaságnak, valamint alapító tagja az Egyesült Képek Egyesületnek, a United Godsnak és a NEMTEIS performanszcsoportnak. Tanított a Tan Kapuja Buddhista Főiskolán és a MOME-n.

KOLLER RENÁTA
Újvidéken született 1976-ban. A helyi Művészeti Akadémia grafikai szakán diplomázott. *Test* című önálló kiállítását 2013-ban rendezte a Magyar Műhely Galéria.

KURDY-FEHÉR JÁNOS
1964-ben született Vácon. Költő, művészeti író, kommunikációs szakértő, elgondolás-dizájnér. Könyvei: *A Nagy Tudomány* (1990, versek), Gulácsy Lajos: *Pauline Holseel - Cevian Dido* (1994, sajtó alá rendezte dr. Nagy Mártával közösen), *Valóság Museion* (1996, versek), *Kontinentális áramlatok - Baranyai Levente festészetéről* (2006, esszé). Budapesten és Kosdon él.

MAGÉN ISTVÁN
1950-ben született Budapesten. Ismert képzőművész, rendszeres publicisztikai tevékenysége mellett elbeszéléseket publikál, könyveket illusztrál. *Isten a fegyvergolyóban* című regényét 2014-ben adta ki a Pont Kiadó.

MILTÉNYI TIBOR
1960-ban született. Művészeti író, az Esszenciális-Forma esztétikájának kidolgozója. Könyvei: *Progresszív fotó* (1994), *Kaposi Tamás* (1996), *Papp Gergely* (1998), *Isten technikusai* (2006), *A Semmi költészete* (2007), *Az Esszenciális-Forma* (2009), *Esztétikai esszék* (2010).

PÉTER SZABINA
1987-ben született Ózdon. Egyetemi tanulmányait a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karának szabad bölcsészet alapszakán és esztétika mesterszakán végezte. 2012-től ugyanitt a Humántudományi Doktori Iskola Modern Filozófia Programjának nappali doktorandusza volt, jelenleg doktorjelölt. Kutatási témája a 20. századi, főként a hatvanas-hetvenes évek művészetének intenzív és forradalmi átalakulásában létrejövő művészeti irányzatok (például *land art*, *environmental art*, *performanszművészet*) és a kortárs vizuális művészet fenomenológiai, hermeneutikai és deleuze-iánus megközelítésén alapszik.

RŐCZEI GYÖRGY
1956-ban született Budapesten. Tanár, képzőművész, szerkesztő. „A művészet szabadságáért végzett kiemelkedő munkásságáért” többször megkapta az NIPP-díjat. *A sámán útján* című képregénye 1995-ben jelent meg.

SMILÓ DÁVID
A Paradigma Ariadne alapító építésze. Közel tíz éve publikál, előad a legkülönbözőbb fórumokon építészetről, urbanisztikáról, városról. Érdeklődési körének fókuszában az építészet nyilvánossága, a köztér és a demokrácia kapcsolata, valamint az építész tervezői szerepkör át- és újraértelmezése áll.

SZELLEY LELLÉ
1971-ben született Kijevben. Az Ukrán Művészeti Akadémián tanult, majd 1993-ban beiratkozott a Magyar Képzőművészeti Egyetem képgrafikai szakára. Jelenleg a MKE Doktori Iskolájának hallgatója. 1996-ban Herman Lipót Díjban részesült.

SZLAUKÓ LÁSZLÓ
1945-ben született a németországi Eschwegeben. Képző- és iparművész. Az 1996 óta az általa alapított Ökollégium Galéria vezetője.

SZOMBATHY BÁLINT
1950-ben született. Költő, képzőművész, művészeti író, a Magyar Műhely felelős szerkesztője.

TOLNAI OTTÓ
1940-ben született Magyaránizsán. Kossuth-díjas költő, prózaíró, művészeti író.

magyar
műhely

MAGYAR MŰHELY művészeti folyóirat | Ötvenhatodik évfolyam | 184. szám – 2018/2

Felelős szerkesztő: Szombati Bálint

Főmunkatárs: L. Simon László

Szerkesztők: Juhász R. József, Szkárosi Endre

Alapító szerkesztők: Bujdosó Alpár, Nagy Pál, Papp Tibor

1968 című rovatunk vendégszerkesztője: Rőczei György

A borító 1. oldalán: Prága, 1968 (AP Photo)

A borító 4. oldalán Bíró József képverse

Tördelés: Layout Factory Grafikai Stúdió

Nyomdai munkák: *mondAt Kft.*, www.mondat.hu

Cím/Address: H-1463 Budapest, Pf.: 823, Hungary | Tel./fax: +36-1-321-4757

Kiadja a Magyar Műhely Alapítvány | 1072 Budapest, Akácfa utca 20.

Felelős kiadó: Szombati Bálint

Adószám: 18073946-1-42 | Számlaszám: 10102086-09742602-00000000 | ISSN 0025-0201

Előfizetési díj: 3000 forint/év

Egy szám bolti ára: 800 Ft

KONCERT *kastély*

www.halaszkastely.hu

HALÁSZ
KASTÉLY
KÁPOLNÁSNYÉK

2018. JÚLIUS 7.

20.00 **KastélyKoncert**

Játékos lélek – a harmonika

A Virtuózokból jól ismert **Demeniv Mihály** harmonikaművész és **Tálas Áron** zongoraművész különleges világba varázsolja el hallgatóságát.

2018. JÚLIUS 21.

20.00 **KastélyKoncert**

Kis éji jazz Gájer Bálinttal és Horváth Márkkal

A műsor a nagysikerű *Swing'n Pop* című nagylemezre épül, de a saját dalok mellett klasszikusok is megszólalnak a könnyed, nyáresti jazzkoncerten.

2018. AUGUSZTUS 4.

20.00 **KastélyKoncert**

Sárik Péter Trió x Beethoven

A **Sárik Péter Trió** hosszú évek óta játszik műfajtól független jazzátiratokat. A koncerten Beethoven szimfóniáinak és zongoraszonátáinak részleteit hallhatja a közönség.

2018. AUGUSZTUS 18.

20.00 **KastélyKoncert**

Dr. Jazz Band

A zenekar dallamos, ritmosos, érzelmekben gazdag instrumentális és improvizatív zenét játszik. Repertoárjuk a '20-as-'40-es évek slágereiből, valamint saját szerzeményekből áll.

Halász-kastély, Kápolnásnyék

2475 Kápolnásnyék, Deák Ferenc u. 10.

Telefon: +36 21 292 0471, **E-mail:** info@halaszkastely.hu

HALÁSZ
KASTÉLY
KÁPOLNÁSNYÉK

MŰVÉSZET *közelben*

Új kiállítás nyílik a kápolnásnyéki Halász-kastélyban
2018. május 5-től szeptember 28-ig

A festészet győri mesterei:

Cziráki Lajos (1917–2003) és Tóvári Tóth István (1909–2004)
válogatott alkotásai

Cím: 2475 Kápolnásnyék, Deák Ferenc u. 10.

Telefon: +36 21 292 0471, E-mail: info@halaszkastely.hu

Nyitva: minden nap 10.00–18.00 óráig

www.halaszkastely.hu

